



Bryssel, 29. tammikuuta 2025
(OR. en)

5721/25

COMPET 46
MI 52
IND 25

SAATE

Lähtettäjä:	Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine DEPREZ
Saapunut:	29. tammikuuta 2025
Vastaanottaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri
Kom:n asiak. nro:	COM(2025) 26 final
Asia:	KOMISSIION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE Sisämarkkinoita ja kilpailukykyä koskeva vuosikertomus 2025

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2025) 26 final.

Liite: COM(2025) 26 final



Bryssel 29.1.2025
COM(2025) 26 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

Sisämarkkinoita ja kilpailukykyä koskeva vuosikertomus 2025

{SWD(2025) 11 final} - {SWD(2025) 12 final}

Johdanto

Euroopan vaurauden edellytyksenä on, että Euroopan unioni kykenee kilpailemaan ja menestymään maailmantaloudessa nykyisten geopoliittisten haasteiden keskellä. Tämä puolestaan edellyttää EU:n vahvuuksien ja heikkouksien tunnistamista, jotta niiden pohjalta voidaan luoda tulevaisuuteen suuntautuva strategia, jonka avulla korjataan EU:n heikkouksia, tuetaan sen vahvuuksia ja löydetään uusia mahdollisuuksia.

EU:n pitkän aikavälin kilpailukyvyyn ytimen muodostavat sisämarkkinat, joiden alueella elää lähes 450 miljoonaa ihmistä ja joilla toimii 23 miljoonaa yritystä ja joiden yhteenlaskettu bruttokansantuote on 17 biljoonaa euroa. EU:n sisämarkkinat ovat yksi maailman kolmesta suurimmasta taloudesta, ja ne muodostavat noin kuudesosan maailmantaloudesta. Edelleen ratkaisematta olevat esteet ja hallinnollinen rasitus estävät kuitenkin hyödyntämästä sisämarkkinoiden koko potentiaalia. Sisämarkkinoiden yhdentymiskehitys on hidastunut, ja markkinoilla on edelleen esteitä erityisesti palvelujen osalta. Yritykset, etenkin pk-yritykset, kertovat kamppailevansa hallinnollisen rasituksen ja viranomaissääntelyn kanssa. Tämä vaikeuttaa liiketoimintaa ja heikentää yritysten mahdollisuuksia laajentaa toimintaansa.

EU:n talouden kilpailukykyyn kohdistuu kasvavaa painetta useilta tahoilta. EU:n taloutta rasittavat rakenteellisesti korkeat energian ja sähkön hinnat, jotka ovat tällä hetkellä 2–3 kertaa korkeampia kuin Yhdysvalloissa.¹ Eurooppalaiset yritykset kohtaavat investointipoluillaan haasteita ja niiden on vaikea saada kaupallistettua tutkimustuloksiaan, mikä johtuu siitä, että julkiset ja yksityiset investoinnit lupaavimpiin teknologioihin ja lupaavimmille aloille ovat riittämättömiä. Tämän seurauksena digitaalisten ja muiden kehittyneiden teknologioiden kehittäminen ja käyttöönotto laahaavat jäljessä kilpaileviin talouksiin verrattuna. Myös osaavasta työvoimasta on pulaa. Yhä epävakampi geopoliittinen tilanne vaatii, että strategisiin riippuvuuksiin kiinnitetään erityistä huomiota.

Euroopan tuottavuus pysyttelee sitkeästi jäljessä Yhdysvalloista, mutta Euroopalla on hyvät mahdollisuudet saavuttaa Yhdysvaltojen taso. Työn tuottavuus EU:ssa (mitattuna ostovoimalla korjattuna BKT:nä työtuntia kohti) oli 77,8 prosenttia Yhdysvaltojen tasosta vuonna 2023 (ks. kaavio 1). Myönteistä on kuitenkin se, että EU on ollut viime vuosina sekä työn tuottavuuden tason että dynaamisuuden osalta Yhdistyneen kuningaskunnan ja Japanin edellä. Lisäksi EU:n keskiarvon sisällä piilee jonkin verran vaihtelua, ja myöhemmin liittyneet jäsenvaltiot ovat nousemassa lähemmäs Yhdysvaltojen tasoa.

Euroopan houkuttelevuus yritysten sijoittautumispaikkana on vähenemässä. Vuodesta 2008 kolmasosa niin sanotuista yksisarvisyrityksistä on siirtynyt pois EU:sta.² Maailman 50 suurimmasta teknologiayrityksestä vain neljä sijaitsee EU:ssa, eikä yksikään EU:n arvostetuimmista yrityksistä 50 viime vuoden aikana ole ollut ”tyhjästä luotu” yritys^{3 4}, mikä kertoo markkinoiden epädynaamisuudesta ja kannustavan innovointi-ilmapiirin puuttumisesta sekä suurista markkinoille pääsyn ja laajentumisen esteistä. Tämän seurauksena usko EU:hun liiketoimintapaikkana on heikentynyt, samalla kun suorat ulkomaiset sijoitukset ovat

¹ Eurostat ja Yhdysvaltojen energiatiedotusvirasto (EIA). Ks. 3.3 jakso.

² Italian entinen pääministeri Mario Draghi, ”[The future of European competitiveness – A competitiveness strategy for Europe](#)”. A osa, s. 2.

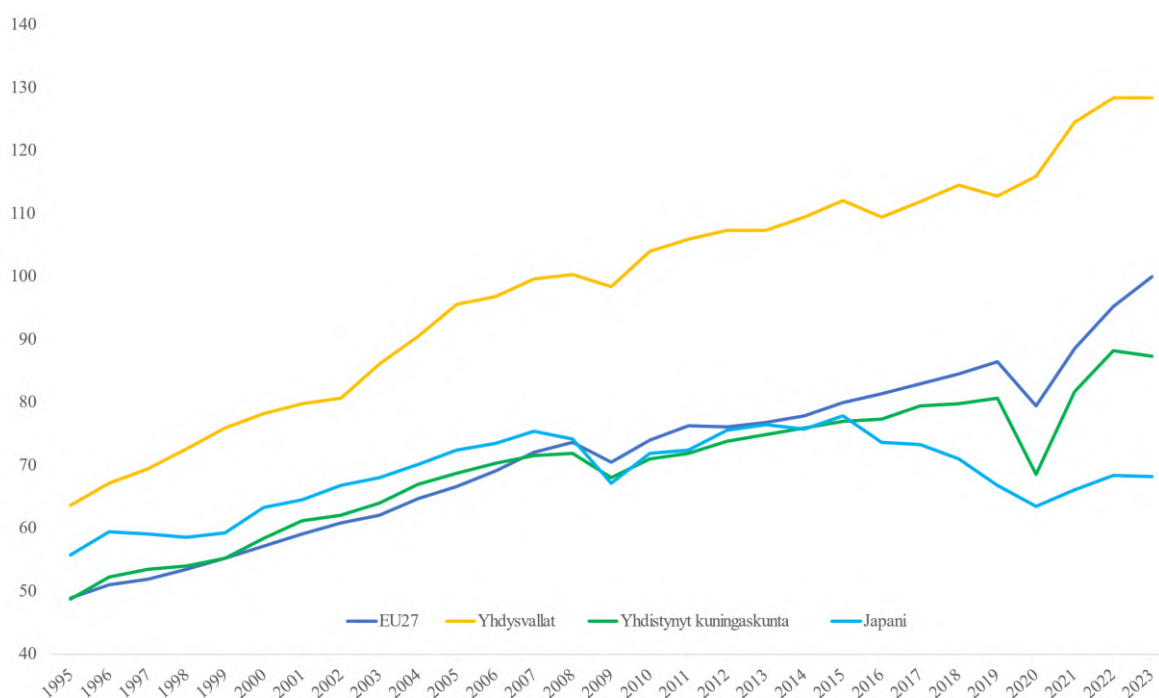
³ Sen sijaan kyseiset yritykset ovat syntyneet sulautumien tai yritysostojen kautta tai asemansa vakiinnuttaneiden yritysten spin-off -yrityksinä.

⁴ Italian entinen pääministeri Mario Draghi, ”[The future of European competitiveness – A competitiveness strategy for Europe](#)”. A osa, s. 10.

vähentyneet ja kotitaloudet sijoittavat merkittävän osan säästöistään muualle. Samaan aikaan investointeja EU:n kilpailukyyn kannalta keskeisille aloille ja keskeisiin teknologioihin on varaa lisätä huomattavasti hyödyntäen samalla EU:n vahvuuksia, kunhan tarvittavat toimintaedellytykset ovat kunnossa.

Sisämarkkinoita ja kilpailukykyä koskeva vuosikertomus esiteltiin samanaikaisesti kilpailukykykompassin kanssa, ja kertomus tarjoaa analyttisen taustan tälle uuden komission ensimmäiselle merkittävälle aloitteelle. Kertomuksen tarkoituksena on tarjota tilanneanalyysi, jota voidaan hyödyntää puhtaan teollisuuden ohjelman ja sisämarkkinastrategian pohjana. Kertomus perustuu Italian entisen pääministerin Enrico Lettan sisämarkkinoita käsittelevään raporttiin⁵, niin ikään Italian pääministerinä toimineen Mario Draghin kilpailukykyä koskevaan raporttiin⁶ sekä Suomen entisen presidentin Sauli Niinistön varautumista käsittelevään raporttiin⁷. Kertomuksessa vastataan yritysten kehoituksiin⁸ asettaa kilpailukyky EU:n asialistan kärkeen.

Kaavio 1: Työn tuottavuuden kehitys EU:ssa ja muissa kehittyneissä talouksissa



Lähde: AMECO-tietokanta: Ostovoimakorjattu BKT asukasta ja työtuntia kohden. Arvot indeksoitu EU:n mukaan (EU vuonna 2023 = 100).

Tässä kertomuksessa analysoidaan 22 keskeisen tulosindikaattorin⁹ avulla tärkeimpiä EU:n pitkän aikavälin kilpailukyyn ja tuottavuuteen vaikuttavia tekijöitä sekä sisämarkkinoiden tilaa. Se tarjoaa perustan jäsenvaltioiden ja Euroopan parlamentin kanssa

⁵ Italian entinen pääministeri Enrico Letta, [”Much more than a Market”](#).

⁶ Italian entinen pääministeri Mario Draghi, [”The future of European competitiveness – A competitiveness strategy for Europe”](#).

⁷ Suomen entinen presidentti Sauli Niinistö, [”Enhancing the European Union’s Resilience for Future Uncertainties”](#).

⁸ Elinkeinoelämä on kehottanut panostamaan kilpailukyyn muun muassa [Euroopan teollisuuden kehittämistä ajavassa Antwerpenin julkilausumassa](#).

⁹ Tämän vuoden kertomuksessa poiketaan sisämarkkinoita ja kilpailukykyä koskevan vuoden 2024 kertomuksen käytännöstä, jossa keskeisiä tulosindikaattoreita oli 17+2. Tämän vuoden kertomukseen on lisätty muutamia indikaattoreita analyysin syventämiseksi kaikkein tärkeimpien alojen osalta.

käytävillä keskusteluille, ja siinä kartoitetaan EU:n pitkän aikavälin kilpailukykyä koskevan vuoden 2023 tiedonannon¹⁰ pohjalta sisämarkkinoiden ja EU:n kilpailukykytilaa osana vuotuista edistymisen arviointia¹¹, kuten Eurooppa-neuvosto on pyytänyt¹². Kertomusta täydentää kaksi komission yksiköiden valmisteluasiakirjaa, joissa esitetään keskeisiin tulosindikaattoreihin liittyviä lisätietoja ja -analyyssejä, yleiskatsaus tiettyjen kansainvälisten toimijoiden häiriönsietokyvyn osalta toteuttamiin toimenpiteisiin ja katsaus teollisuuden ekosysteemien tilaan. Näitä täydentää vielä sisämarkkinoiden ja kilpailukykytulostaulu¹³, joka sisältää 150 indikaattoria lisää.

Tässä sisämarkkinoita ja kilpailukykyä koskevassa vuosikertomuksessa yksilöidään vahvuudet, joita EU:ssa voidaan hyödyntää, ja heikkoudet, joihin on puututtava. Kertomuksessa lähdetään liikkeelle sisämarkkinoiden toiminnan arvioinnista ja siirrytään tarkastelemaan EU:n kilpailukykyä kilpailukykykompassin kolmen osa-alueen mukaisesti. Siinä arvioidaan EU:n edistymistä innovaatiokuilun umpeen kuromisessa. Kertomuksessa myös luodaan katsaus teollisuuden hiilestä irtautumista ja investointeja edistävien tekijöiden nykytilanteeseen. Lopuksi tarkastellaan edistymistä taloudellisen turvallisuuden vahvistamisessa ja riippuvuuksien vähentämisessä.

¹⁰ [Tiedonanto EU:n pitkän aikavälin kilpailukykyvuoden 2030 jälkeen \(COM\(2023\) 168\).](#)

¹¹ [Tiedonanto Sisämarkkinoiden 30. vuosipäivä \(COM\(2023\) 162 final\).](#)

¹² [Eurooppa-neuvoston \(EUCO\) päätelmissä joulukuulta 2022](#) pyydettiin komissiota esittämään EU:n tason strategia, jonka tavoitteena on parantaa kilpailukykyä ja tuottavuutta.

¹³ Euroopan komissio, Sisämarkkinoiden tulostaulu.

1. JAKSO – Toimivat sisämarkkinat

Keskeinen	Mitä mitataan	Tavoite	Viimeisin EU:n arvo
Keskeinen tulosindikaattori 1: Työn tuottavuus	Ostovoimakorjattu BKT tehtyä työtuntia kohti		77,8 % Yhdysvaltojen tasosta (2023) 74,2 % Yhdysvaltojen tasosta (2022)
Keskeinen tulosindikaattori 2: Yhdentyminen sisämarkkinoilla	EU:n jäsenvaltioiden välisen kaupan osuus EU:n BKT:stä		tavarat 23,8 % (2023) tavarat 26,0 % (2022) palvelut 7,6 % (2023) palvelut 7,8 % (2022)
Keskeinen tulosindikaattori 3: Vaatimustenmukaisuusvaje	Niiden sisämarkkinoita koskevien direktiivien osuus, joiden osalta komissio on käynnistänyt rikkomusmenettelyn, koska direktiivin saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä on ollut jäsenvaltiossa puutteellista	<0,5 %	0,9 % (2024) 1,1 % (2023)
Keskeinen tulosindikaattori 4: Säännösten noudattamisen helppous	Säännösten noudattamisen helppous yritysten seuraavaan kysymykseen antamien vastausten perusteella: ”Miten helppoa yritysten on maassanne noudattaa sääntelyä ja hallinnollisia vaatimuksia (esim. luvat, raportointi, lainsäädäntö)? (1 = erittäin monimutkaista, 7 = erittäin helppoa)”; kysely esitetty yrityksille Maailman talusfoorumin maailmanlaajuiseen kilpailukykyindeksiin liittyvässä tutkimuksessa		3,87 (2023) 3,80 (2022)

Selite	Parantunut	Vakaa	Huonontunut
--------	------------	-------	-------------

Hyvin toimivat sisämarkkinat ovat keskeinen tuottavuuden kasvua lisäävä tekijä, sillä ne luovat laajasti kysyntää ja tarjoavat monipuolisia hankintalähteitä. Sisämarkkinat tarjoavat yrityksille tilaa innovoida ja kasvaa. Yksi sisämarkkinoiden keskeisistä vahvuuksista on vakaa ympäristö, joka perustuu oikeusvaltioon. Oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen on välttämätöntä sisämarkkinoiden toiminnalle, sillä se takaa vakaan toimintaympäristön, joka antaa EU:lle ja sen jäsenvaltioille globaalin kilpailuedun. Oikeusvaltioperiaatteen avulla varmistetaan liiketoimintaympäristö, jossa lakeja sovelletaan tehokkaasti ja yhdenmukaisesti, jossa yritykset voivat toimia muissa jäsenvaltioissa tasavertaisesti paikallisten yritysten kanssa ja jossa talousarviomäärärahat käytetään läpinäkyvästi ja objektiivisesti.

Sisämarkkinoiden yhdentyminen etenee, sillä EU:n sisäinen kauppa on ollut kasvussa viime vuosikymmenet. EU:n sisäisen rajat ylittävän tavarakaupan osuus EU:n BKT:stä (keskeinen tulosindikaattori 2) on tällä hetkellä 23,8 prosenttia, kun vuonna 2018 vastaava osuus oli hieman yli 20 prosenttia. Palvelujen osalta sisämarkkinoiden yhdentyminen on edennyt vaihtelevammin: EU:n sisäisen rajat ylittävän palvelukaupan osuus BKT:stä on kasvanut samana ajanjaksona huomattavasti hitaammin, noin 7 prosentista 7,8 prosenttiin, ja myös sen lähtötaso oli huomattavasti alhaisempi. Vuonna 2023 tavarakaupan osuus supistui huomattavasti ja myös palvelujen osuus pieneni hieman¹⁴, mutta niiden osalta ollaan kuitenkin

¹⁴ Selkeän hintavaikutuksen ohella myös monet muut seikat ovat saattaneet haitata EU:n sisäistä kauppaa. Esimerkiksi maailmanlaajuisten arvoketjujen merkitys kasvaa, geopolittiset jännitteet lisääntyvät, EU:n taloudessa on tapahtunut rakenteellisia muutoksia (esimerkiksi valmistusteollisuuden hiipuminen ja palvelujen roolin kasvu), Yhdistynyt kuningaskunta on eronnut EU:sta, ja kaupan ja investointien tiellä on sitkeitä esteitä, kuten tullien ulkopuolisia esteitä ja sääntelyeroja.

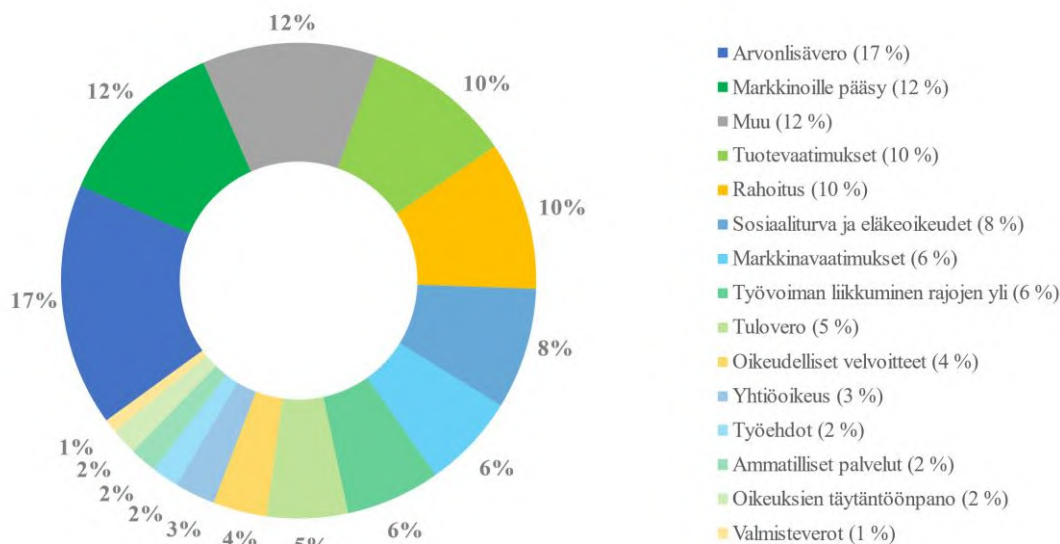
edelleen selkeästi pandemiaa edeltävän tason yläpuolella. Merkittävä osa tavarakaupan arvon viimeaikaisesta laskusta johtuu energian hintojen laskusta, jonka myötä myös myytyjen tavaroiden hinnat ovat laskeneet, joskin myös itse myyntimäärät ovat pienentyneet. Tästä kehityksestä voi olla vielä liian aikaista tehdä lopullisia johtopäätöksiä, joten on syytä odottaa tulevia tietoja ja lisänäyttöä asiasta.

1.1 Sisämarkkinoiden esteet

EU on vuosien mittaan poistanut useita kaupan esteitä sisämarkkinoilta, mutta uusia esteitä ja pirstaleisuutta aiheuttavia tekijöitä ilmenee jatkuvasti. Sisämarkkinoiden esteiden seurantavälineen¹⁵ sekä European Round Table for Industry-¹⁶ ja EuroChambres-järjestöjen¹⁷ ja muiden sidosryhmien analyysien mukaan sisämarkkinoiden esteet ovat lisääntyneet. Jotta voidaan määrittää asianmukaisia poliittisia toimia näiden esteiden vähentämiseksi, tilannetta on seurattava eri näkökulmista.

Palvelujen osalta sisämarkkinat ovat edelleen hajanaiset sekä sääntelyyn liittyvien että hallinnollisten esteiden vuoksi. Tärkeimpiä sääntelyyn liittyviä esteitä ovat oikeudelliset vaatimukset, jotka koskevat säänneltyjen ammattien harjoittamista ja tällaisia palveluja tarjoavia yrityksiä, sekä eri jäsenvaltioiden työ- ja verolainsäädännön erot. Hallinnollisia esteitä ovat muun muassa työntekijöiden lähettämiseen ja sosiaaliturvan todistamiseen liittyvät monimutkaiset ilmoitusvaatimukset. Tiettyjen palvelujen tarjoaminen on mahdollista vain lähellä asiakasta, ja tällaisten palvelujen kauppaa vaikeuttavat yhtiöoikeuden monimutkaisuus ja erot säännöissä, joita eri jäsenvaltioissa sovelletaan perustettaessa uutta yritystä tai rekisteröitäessä tytäryhtiötä.

Kaavio 2: Ilmoitetut esteet luokkiin jaoteltuina (15 yleisintä luokkaa)



Lähde: Sisämarkkinoiden esteiden seurantavälineen koontinäyttö, johon on koottu tietoa Your Europe -alustalta, pk-yritysten palautekyselystä, SOLVIT-verkostolta ja Sinun Eurooppasi -neuvontapalvelusta vuoden 2022 ja lokakuun 2024 väliseltä ajalta.

¹⁵ [Yhteistä digitaalista palveluväylää koskevan asetuksen](#) nojalla perustetun sisämarkkinoiden esteiden seurantavälineen tarkoituksena on kerätä kansalaisilta ja yrityksiltä tietoa sisämarkkinoiden esteistä: [Sisämarkkinoiden esteiden seurantaväline](#).

¹⁶ [Single Market – Compendium of obstacles – 13.2.2024](#).

¹⁷ Eurochambres Single Market Survey: [Overcoming obstacles, developing solutions](#).

Tavaroiden rajat ylittävää liikkumista EU:n sisällä vaikeuttavat usein erilaiset esteet, kuten sisämarkkinoiden esteiden seurantavälineellä kerätyt tiedot osoittavat. Esimerkiksi pakkauksia ja merkintöjä koskevat kansalliset vaatimukset pakottavat tuottajat valmistamaan tiettyjä jäsenvaltioita varten räätälöityjä tuotteita sen sijaan, että ne palvelisivat koko sisämarkkinoita. Tavaroiden markkinoille pääsyä hankaloittavat erilaiset oikeudelliset ja hallinnolliset esteet, jotka liittyvät esimerkiksi lupien saamiseen. Sidosryhmät ovat nostaneet säännöllisesti esille myös muut kuin sääntelyyn liittyvät esteet, jollaisia ovat esimerkiksi alueelliset toimitusrajoitukset¹⁸ (ks. jäljempänä oleva 1.4 jakso, jossa käsitellään tavaroiden vapaata liikkuvuutta). Eräs tavarakaupan esteistä liittyy laajennettuja tuottajavastuujärjestelmiä koskeviin vaatimuksiin, jotka vaikeuttavat markkinoille pääsyä. Myös kaupan pitämistä koskevat vaatimukset, joita jäsenvaltiot ovat asettaneet yhdenmukaistamattomien tavaroiden vastavuoroiselle tunnustamiselle sekä uusioraaka-aineiden viennille, kuljetukselle ja käytölle, ovat entisestään lisänneet sisämarkkinoiden pirstaleisuutta. Kaaviossa 2 esitetään 15 tärkeintä sisämarkkinoiden esteiden seurantavälineellä ilmoitettua estettä.

1.2 Täytäntöönpano ja sen valvonta sisämarkkinoilla

EU:n jäsenvaltiot ja komissio jakavat vastuun EU:n lainsäädännön täytäntöönpanosta, muun muassa sen varmistamisesta, että sisämarkkinoiden sääntöjä noudatetaan ja kansalaisten oikeuksia kunnioitetaan. Komissio pyrkii varmistamaan sääntöjen noudattamisen kolmella tavalla: ennaltaehkäisemällä esteiden syntymistä entistä tehokkaammin, tekemällä yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa ja toteuttamalla korjaavia täytäntöönpanon valvontatoimia.

Ennaltaehkäisevän täytäntöönpanon valvonnan osalta komissio tekee tiivistä yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa varmistaakseen olemassa olevien ilmoitusmekanismien tehokkaan täytäntöönpanon ja avoimuuden. Komissio on perustanut jäsenvaltioiden pyynnöstä keskitetyn ilmoitusikkunan, jota se kehittää edelleen. Kyseessä on verkkoalusta, joka tarjoaa yleiskatsauksen erilaisista ilmoitusmenettelyistä, joita on noudatettava sisämarkkinoiden kannalta merkityksellisen alakohtaisen lainsäädännön perusteella. Menettelyt ovat myös helposti käytettävissä tämän verkkoalustan kautta.

Komissio ja jäsenvaltiot ovat yhdessä vastuussa EU:n sääntöjen asianmukaisesta täytäntöönpanosta ja sisämarkkinoiden erityisten esteiden poistamisesta yhteistyön avulla, ja tämän yhteisen vastuuntunnon vahvistamiseksi on perustettu sisämarkkinasääntöjen täytäntöönpanon valvontaa käsittelevä työryhmä. Työryhmän raportissa¹⁹ esitetään kattava yleiskatsaus tehdystä työstä. Muutaman viime vuoden aikana on esimerkiksi poistettu yli 90 hallinnollista estettä, jotka aiemmin vaikeuttivat lupien saantia tuuli- ja aurinkoenergiahankkeille, ja tuettu viiden sellaisen hyvän lupakäytännön käyttöönottoa, jotka auttavat lisäämään uusiutuvaan energiaan tehtäviä investointeja. Sisämarkkinasääntöjen täytäntöönpanon valvontaa käsittelevän työryhmän puitteissa tehdyn yhteistyön avulla on myös vähennetty IBAN-tilinumeroiden syrjintää viidellä osa-alueella (verot, sosiaaliturvamaksut, eläkkeet, terveydenhuollon maksut ja televiestintä). Työryhmä kaavailee parhaillaan uusia hankkeita, jotka liittyvät esimerkiksi digitaalisiin palveluihin,

¹⁸ Alueelliset toimitusrajoitukset ovat toimitusketjussa toimivien yksityisten toimittajien asettamia esteitä, jotka voivat vaikuttaa vähittäis- tai tukkukauppiaisiin. Alueelliset toimitusrajoitukset voivat estää vähittäis- tai tukkukauppiaita hankkimasta tavaroita muista EU:n jäsenvaltioista kuin siitä, johon ne itse ovat sijoittautuneet, tai rajoittaa tällaista tavaroiden hankintaa ja/tai estää niitä jakelemasta (eli jälleenmyymästä) tavaroita muihin jäsenvaltioihin kuin siihen, johon ne itse ovat sijoittautuneet.

¹⁹ [Euroopan komissio, Sisämarkkinasääntöjen täytäntöönpanon valvontaa käsittelevän työryhmän raportti.](#)

pakkaus- ja merkintävaatimuksiin ja vastavuoroiseen tunnustamiseen.²⁰

Sisämarkkinoiden täytäntöönpanon valvonnan korjaaviin toimiin liittyvän näkökohdan osalta tilanne paranee jatkuvasti. Sisämarkkinoiden tulostaulun²¹ mukaan niiden tapausten määrä, joiden osalta komissio on käynnistänyt rikkomusmenettelyn jäsenvaltiota vastaan, koska sisämarkkinoihin liittyvää EU:n lainsäädäntöä ei ole pantu asianmukaisesti täytäntöön, on vähentynyt entisestään (–6 % kuluneen vuoden aikana).²² Rikkomistapausten määrä vaihtelee huomattavasti jäsenvaltioittain. Suurin osa sisämarkkinasääntöjen rikkomistapauksista koskee ympäristöalaa (35 %), liikennealaa (17 %) ja energia-alaa (12 %). Komissio myös jatkaa EU:n kilpailulainsäädännön täytäntöönpanon valvontaa puuttumalla sellaisiin yritysten kilpailunvastaisiin käytäntöihin, jotka luovat esteitä sisämarkkinoiden moitteettomalle toiminnalle. Unionin tuomioistuimen mukaan yksityishenkilöt voivat vaatia taloudellista korvausta, jos jäsenvaltio rikkoo vakavasti EU:n lainsäädäntöä.

Vaatimustenmukaisuusvaje pienenee pikkuhiljaa aiemmalta korkealta tasoltaan, mutta se jää edelleen jälkeen EU:n tavoitearvosta.²³ Tämän indikaattorin arvo mitataan niiden sisämarkkinoita koskevien EU:n direktiivien osuutena, joiden osalta komissio on käynnistänyt rikkomusmenettelyn, koska direktiivin saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä on ollut jäsenvaltiossa puutteellista (keskeinen tulosindikaattori 3). Vaatimustenmukaisuusvaje kasvoi vuosien 2018 ja 2020 välillä merkittävästi, 0,8 prosentista 1,4 prosenttiin, jolloin se oli huipputasollaan, mutta sittemmin se on pienentynyt hitaasti ja oli 0,9 prosenttia vuonna 2023. Tämä on kuitenkin edelleen selvästi yli EU:n tavoitteen, joka on 0,5 prosenttia.

Sisämarkkinoiden hätätiloihin varautumiseksi ja sisämarkkinoiden häiriönsietokyvyn vahvistamiseksi on annettu erityinen säädös²⁴, jolla parannetaan kriiseihin varautumista ja niihin reagoimista puuttumalla toimitusketjujen häiriöihin ja parantamalla jäsenvaltioiden välistä koordinaointia. Komissio pyrkii turvaamaan sisämarkkinoiden saumattoman toiminnan kansalaisten, yritysten ja hallintojen hyväksi toteuttamalla valmiussuunnitelmia, joihin sisältyy muun muassa kriisien simulointia ja tehostettuja viestintävälineitä.

1.3 Palvelujen tarjoaminen yli rajojen sisämarkkinoilla

Palvelusektorin osuus EU:n BKT:stä ja työllisyydestä on noin 70 prosenttia²⁵, mutta siitä huolimatta palvelujen sisämarkkinoiden täyttä potentiaalia ei edelleenkään ole saavutettu. Rajat ylittävä palvelukauppa on alle kolmanneksen tavaroiden kaupasta²⁶ ja, toisin kuin tavarakaupassa, se ei ylitä EU:n ulkopuolisten maiden kanssa käytävän palvelukaupan tasoa. Myös työn tuottavuuden kasvu on palvelusektorilla edelleen vähäistä²⁷, mikä vaikuttaa kielteisesti sekä palvelusektorin että EU:n eri teollisuudenalojen kilpailukykyyn, sillä palvelut

²⁰ [Sisämarkkinasääntöjen täytäntöönpanon valvontaa käsittelevän työryhmän raportti.](#)

²¹ [Sisämarkkinoiden tulostaulu.](#)

²² [Sisämarkkinoiden tulostaulu.](#) Vireillä olevien rikkomustapausten määrä on vähentynyt siitä huolimatta, että uusia tapauksia on käynnistetty 25 prosenttia enemmän kuin edellisellä raportointikaudella (172 tapausta verrattuna edellisen raportointikauden 138 tapaukseen).

²³ Euroopan komissio – [Sisämarkkinoiden tulostaulu.](#)

²⁴ [Sisämarkkinoiden hätätilaa ja häiriönsietokykyä koskeva säädös.](#)

²⁵ [Sisämarkkinoiden tulostaulu – palvelujen saatavuus ja pääsy palvelujen markkinoille.](#)

²⁶ Tämä johtuu pääasiassa edellä 1.1 jaksossa mainituista esteistä, kuten tiettyjä palveluja tarjoavien ammattien ja yritysten sääntelemisestä, jäsenvaltioiden työ- ja verolainsäädännön eroista sekä työntekijöiden lähettämiseen ja sosiaaliturvan todistamiseen liittyvistä monimutkaisista ilmoitusvaatimuksista.

²⁷ [EKP](#) ja [Eurostat](#). Työn tuottavuus EU:ssa on kasvanut palvelusektorilla vähemmän (0,96 % vuosina 2010–2019) kuin teollisuudessa (1,55 %). Työn tuottavuus työtuntia kohti palvelusektorilla on myös kasvanut EU:ssa hitaammin (3,8 % vuosina 2019–2024) kuin Yhdysvalloissa (12,4 %).

tuottavat lähes 40 prosenttia²⁸ teollisuuden lisäarvosta.

Palveludirektiivin tarkoituksena on poistaa investointien ja rajat ylittävän palvelukaupan esteitä, mutta direktiivi sallii jäsenvaltioille laajan liikkumavaran omien sääntöjen asettamisessa. Tämän seurauksena jäsenvaltioiden kansalliset säännöt poikkeavat hyvin paljon toisistaan. Vaikka erityiset kansalliset vaatimukset voivat olla perusteltuja ja oikeasuhteisia oikeutetun yleisen edun mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi, ne luovat samalla esteitä ammattihenkilöille ja yrityksille, jotka haluaisivat tarjota palveluja muissa EU:n jäsenvaltioissa. Komissio arvioi, että vaikka sääntelyyn liittyvät esteet ovat vähentyneet sen jälkeen, kun palveludirektiivi saatettiin osaksi kansallista lainsäädäntöä, noin 60 prosenttia esteistä on samantyyppisiä kuin 20 vuotta sitten²⁹ ja vastavuoroinen tunnustaminen on vähäistä.

Palvelualat, kuten rakentaminen ja vähittäiskauppa, ovat taloudellisesti tärkeitä, mutta niiden osalta ei ole saavutettu täyttä potentiaalia.³⁰ Uusien asuntojen rakentamista ja Euroopan rakennuskannan kunnostamista hidastaa monimutkainen sääntely- ja hallintoympäristö, jossa on suuria eroja paitsi jäsenvaltioiden välillä myös niiden sisällä, mikä rajoittaa rakennuspalvelujen tarjoamista rajojen yli. Muita esimerkkejä ovat vähittäismyymälöiden perustamista ja vähittäiskaupan päivittäisiä toimintoja koskevat rajoitukset, jotka muodostavat merkittävän esteen vähittäiskauppasektorin tehokkaammalle toiminnalle ja joilla on heijastusvaikutuksia toimitusketjuun ja kuluttajiin.

EU:ssa on yli 5 700 säänneltyä ammattia, joiden harjoittamista jäsenvaltiot rajoittavat.³¹ **Tämä vastaa noin 22:ta prosenttia työvoimasta.**³² Säännellyissä ammateissa työskentelevän työvoiman osuus vaihtelee huomattavasti jäsenvaltiosta toiseen, Tanskan 14 prosentista Saksan 33 prosenttiin.³³ Ammattien sääntelyllä voidaan suojella yleisen edun mukaisia tavoitteita, mutta käänköpuolena on, että se estää kotimaan ja muiden EU:n jäsenvaltioiden kansalaisia harjoittamasta näitä ammatteja, elleivät he täytä kansallisen lainsäädännön vaatimuksia. Kun tarkastellaan ammattiryhmiä, joita yritykset yleensä palkkaavat ulkopuolisiksi palveluntarjoajiksi (esimerkiksi kirjanpitäjät, arkkitehdit, rakennusinsinöörit ja asianajajat), sääntelyn rajoittavuus vaihtelee suuresti. Joissakin jäsenvaltioissa näiden ammattien harjoittamista ei rajoiteta lainkaan, kun taas toisissa ulkomaalaisten mahdollisuuksia harjoittaa näitä ammatteja rajoitetaan voimakkaasti.³⁴

Silloin kun jäsenvaltio sääntelee tiettyä ammattia, muiden jäsenvaltioiden kansalaisten on käytävä läpi ammattipätevyyden tunnustamismenettely. Ammattipätevyysdirektiivin³⁵ mukaisten menetelmien ansiosta yli 90 prosenttia lähes miljoonasta tunnustamispyynnöstä johtaa myönteiseen tulokseen³⁶. Kansalaiset kohtaavat kuitenkin käytännön ongelmia

²⁸ ECSIP Consortium, ”Study on the relation between industry and services in terms of productivity and value creation”.

²⁹ [30 years of single market – taking stock and looking ahead; Business Europe. Examples of Single Market barriers for businesses - 2023.](#)

³⁰ Esimerkiksi rakennusalan osuus EU:n BKT:stä on 11 prosenttia, mutta se muodostaa vain yhden prosentin EU:n sisäisestä palvelukaupasta. Työn tuottavuus on rakennusosalalla noin 35 euroa tunnissa, mikä on 30 prosenttia vähemmän kuin teollisuudessa.

³¹ [Säänneltyjen ammattien tietokanta.](#)

³² [Measuring Prevalence and Labour Market Impacts of Occupational Regulation in the EU.](#)

³³ Ks. edellinen alaviite.

³⁴ Euroopan komissio, [Sisämarkkinoiden tulostaulu](#), ”ammattihenkilöiden palvelumarkkinoille pääsyn esteet”; sääntelyn rajoittavuutta EU:ssa koskevien indikaattorien (EURI) tietokanta.

³⁵ [Ammattipätevyysdirektiivi.](#)

³⁶ [Säänneltyjen ammattien tietokanta.](#)

yrittäessään saada ammattipätevyytensä tunnustetuksi.³⁷ Toinen sitkeä haaste on kolmansien maiden kansalaisten pätevyksien tunnustamisen hitaus ja tehottomuus, mikä vaikeuttaa liikkuvuutta, johtaa ylikouluttamiseen ja hankaloittaa integroitumista EU:n työmarkkinoille. Komissio työstää parhaillaan ratkaisuja ammattipätevyksien tunnustamisjärjestelmän nopeuttamiseksi ja yksinkertaistamiseksi.

Työntekijöiden lähettämistä ilmoittaminen voi olla perusteltua asianomaisten työntekijöiden oikeuksien suojelemiseksi, mutta samalla se muodostaa merkittävän hallinnollisen esteen palvelujen tilapäiselle tarjoamiselle yli rajojen. Komissio tekee jäsenvaltioiden viranomaisten kanssa sisämarkkinasääntöjen täytäntöönpanon valvontaa käsittelevässä työryhmässä yhteistyötä varmistaakseen, että ilmoitusvelvoitteet ovat perusteltuja ja oikeasuhteisia. Komissio on myös esittänyt ehdotuksen asetukseksi, joka koskee sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmään liitettävän yhteisen vapaaehtoisen digitaalisen portaalin perustamista³⁸. Tämän portaalin tarkoituksena on yksinkertaistaa työntekijöiden lähettämistä koskevien ilmoitusten tekemistä. Portaalin avulla yritykset voisivat tehdä lähettämistä koskevat ilmoitukset yhdessä paikassa kaikkien sellaisten EU:n jäsenvaltioiden osalta, jotka käyttävät kyseistä julkista käyttöliittymää, mikä keventäisi yritysten ja kansallisten viranomaisten hallinnollista raskautta, samalla kun työntekijöiden oikeuksia suojeltaisiin.

Postialalla haasteita aiheuttavat kirjepostin rakenteellinen väheneminen ja yksikkökustannusten nousu, jotka aiheuttavat kustannuspaineita tälle yleispalvelulle. Postipalveluala on elintärkeä talouden ja sisämarkkinoiden kannalta. Se tuottaa 0,8 prosenttia EU:n BKT:stä ja työllistää 1,65 miljoonaa ihmistä. Markkinoiden uudet tulokkaat, erityisesti verkkokauppajätit, muokkaavat kilpailuasetelmaa uusiksi pakettien jakelun alalla. Tuoreen tutkimuksen³⁹ mukaan alan haasteita ovat muun muassa sääntelyn hajanaisuuden lisääntyminen ja laatuerot.

1.4 Tavaroiden rajatylittävä liikkuvuus sisämarkkinoilla

Tuotteiden kaupan pitämistä koskeva uusi lainsäädäntökehys on yhdenmukaistanut tuotteita koskevaa EU:n lainsäädäntöä, mutta siihen liittyy myös haasteita. Uusi lainsäädäntökehys kattaa akkujen ja paristojen, koneiden ja henkilönsuojainten⁴⁰ kaltaisia tuotteita, ja noin 80 prosenttia teollisesta tuotannosta ja 74 prosenttia EU:n sisäisestä tuotannosta kuuluu sen soveltamisalaan. Uudesta lainsäädäntökehuksesta vuonna 2022 tehdyssä arvioinnissa tuli kuitenkin esiin ongelmia, joihin on puututtava kiireellisesti. Arvioinnissa tuli ilmi esimerkiksi viitteitä mahdollisesta ulkomaisesta vaikuttamisesta, laittomista käytännöistä ja digitalisaatioon ja kiertotalouteen liittyvistä puutteista. Näiden haasteiden ratkaiseminen on olennaisen tärkeää yhdenmukaisuuden varmistamiseksi ja talouden toimijoille ja viranomaisille aiheutuvien kustannusten vähentämiseksi.

Terveys-, turvallisuus- ja kestävyysvaatimusten vastaiset tuotteet vaarantavat tavaroiden vapaan liikkuvuuden. Tätä tilannetta pyritään ehkäisemään EU:n markkinavalvontaa koskevilla puitteilla, joita sovelletaan kaikkiin yhdenmukaistamislainsäädännön soveltamisalaan kuuluviin muihin tuotteisiin kuin elintarvikkeisiin. Tällaiset tuotteet edustavat noin kahta kolmasosaa EU:n sisäisestä tavarakaupasta. Komissio tukee ja koordinoi

³⁷ Vaikka tiettyihin ammatteihin ja aloihin sovelletaan automaattisia tunnustamismenettelyjä, jotka perustuvat yhdenmukaistettuihin vähimmäiskoulutusvaatimuksiin tai ammattikokemukseen, ne ovat käytännössä soveltamisalaltaan liian rajoitettuja ja menettelyt ovat edelleen liian usein monimutkaisia ja hitaita.

³⁸ [Komission ehdotus](#), annettu 13 päivänä marraskuuta 2024, yhteisen digitaalisen ilmoitusportaalin perustamisesta.

³⁹ [Sisämarkkinat, teollisuus, yrittäjyys ja pk-yritykset – postipalvelut](#).

⁴⁰ [Akut ja paristot – asetus \(EU\) 2023/1542](#), koneet – [asetus \(EU\) 2023/1230](#) ja henkilönsuojaimet – [asetus \(EU\) 2016/425](#).

kansallisten viranomaisten toimia niiden valvoessa EU:n markkinoille saatettujen tuotteiden vaatimustenmukaisuutta, ja se rahoittaa 36:ta käynnissä olevaa yhteistä täytäntöönpanotoimea unionin yhdenmukaistamislainsäädännön soveltamisalaan kuuluvilla eri tuotealoilla. Vuonna 2024 valvontaviranomaiset kirjasiivat yli 36 916 tapausta, joissa tutkittiin muita tuotteita kuin elintarvikkeita, ja ne toteuttivat yli 23 389 tapauksessa toimia kuluttajien suojelemiseksi ja yritysten tasapuolisten toimintaedellytysten varmistamiseksi.

Kansainvälisen verkkokaupan uudet suuntaukset ja toimitusketjujen uudelleenjärjestely aiheuttavat painetta tulli- ja markkinavalvonnalle ja kuluttajansuojaviranomaisille.

EU:hun tuotavia verkosta ostettuja tuotteita sisältävien pakettien määrä kasvoi vuosien 2022 ja 2023 välillä 1,1 miljardista 2,2 miljardiin, ja vuoden 2024 määrän odotetaan kasvavan 4 miljardiin. Vuonna 2023 EU:n rajoilla ja sisämarkkinoilla pidätettiin noin 152 miljoonaa väärennettyä tavaraa.⁴¹ Tämä on huomattavasti enemmän kuin vuonna 2022, jolloin määrä oli 86 miljoonaa. Sisämarkkinoille muun muassa verkkomyynnin kautta tulevien vaatimustenvastaisten tavaroiden aiheuttamaan haasteeseen on pyritty vastaamaan merkittävin toimin muun muassa panemalla täytäntöön markkinavalvonta-asetus⁴², jota tukee tuotteiden vaatimustenmukaisuutta käsittelevä unionin verkosto, hyväksymällä yleistä tuoteturvallisuutta koskeva aset⁴³ tuoteturvallisuussääntöjen vahvistamiseksi sekä esittämällä ehdotuksia EU:n tulliliiton uudistamiseksi, jotta tuotteiden tuontia valvottaisiin tehokkaammin. Lisäksi komissio toteuttaa toimia digipalvelusäädöksen nojalla.

Vähittäis- ja tukkukaupan alueelliset toimitusrajoitukset pirstovat sisämarkkinoita, rajoittavat kuluttajien valinnanvaraa ja aiheuttavat merkittäviä hintaeroja⁴⁴ EU:ssa.

Suurten tuotemerkkien valmistajat asettavat tällaisia rajoituksia, jotta vähittäismyyjien olisi erittäin vaikeaa tai mahdotonta ostaa tuotteita yhdessä jäsenvaltiossa ja jälleenmyydä niitä toisessa. Kilpailulainsäädäntö on tehokas väline tällaisista käytännöistä rankaisemiseksi⁴⁵, mutta monet käytännöt eivät kuulu sen soveltamisalaan⁴⁶. Komissio on pyrkinyt löytämään ratkaisuja ongelmaan käynnistämällä jäsenvaltioiden kanssa tiedonkeruun sisämarkkinasääntöjen täytäntöönpanon valvontaa käsittelevässä työryhmässä, ja lisäksi se aikoo käynnistää vuoropuhelun asiaankuuluvien sidosryhmien (vähittäis- ja tukkumyyjien, valmistajien ja kuluttajien) kanssa.

Yhdenmukaistetut tekniset standardit edistävät tavaroiden vapaata liikkuvuutta, sillä niiden avulla varmistetaan, että tuotteet täyttävät turvallisuus-, laatu- ja suorituskykyvaatimukset kaikissa jäsenvaltioissa. CE-merkintä takaa, että tuote on EU:n yhdenmukaistetun tuotelainsäädännön mukainen, jolloin sitä voidaan myydä kaikkialla unionissa. Standardit vähentävät kaupan esteitä, varmistavat tuotteiden yhteentoimivuuden ja parantavat eurooppalaisten yritysten kilpailukykyä. Standardointikehitys ei ole kuitenkaan aina järin nopea tai ketterä etenkin vihreään ja digitaaliseen siirtymään liittyvien uusien

⁴¹ Tämä aiheuttaa erityisiä haasteita tuoteturvallisuuden ja markkinavalvonnan kannalta, sillä EU:ssa vaarallisiksi määritetyistä tuotteista noin kolme neljäsosaa on peräisin EU:n ulkopuolelta eikä kaikkiin kulutustuotteisiin sovelleta vaatimusta, jonka mukaan EU:ssa on oltava vastuuhenkilö, johon voidaan ottaa yhteyttä korjaavien toimien toteuttamiseksi. Tämä heikentää tasapuolisia toimintaedellytyksiä EU:ssa.

⁴² [Asetus \(EU\) 2019/1020](#).

⁴³ [Asetus \(EU\) 2023/988](#).

⁴⁴ Euroopan komissiolle vuonna 2020 tehdystä riippumattomassa tutkimuksessa arvioitiin, että jos alueelliset toimitusrajoitukset poistettaisiin, tietyt tuotteita ostavat kuluttajat voisivat säästää jopa 14,1 miljardia euroa vuodessa.

⁴⁵ Esimerkiksi 23. toukokuuta 2024 komissio määräsi Mondelezille 337,5 miljoonan euron sakon suklaan, keksien ja kahvituotteiden rajatylittävän kaupan estämisestä. Aiemmin, vuonna 2019, komissio määräsi AB InBeville 200 miljoonan euron sakon oluen rajatylittävän myynnin rajoittamisesta.

⁴⁶ EU:n kilpailulainsäädäntöä sovelletaan vain silloin, kun alueellisista toimitusrajoituksista sovitaan kilpailunvastaisissa sopimuksissa tai kun määräävässä asemassa oleva toimija toteuttaa niitä yksipuolisesti.

arvoketjujen osalta. On äärimmäisen tärkeää edistää standardien nopeaa laatimista ja EU:n teollisuuden osallistumista standardointipyynnöitä koskevaan työhön EU:n kilpailukyvyyn kannalta keskeisillä aloilla. Tällaiset ensisijaiset alat vahvistetaan vuosittain eurooppalaista standardointia koskevassa unionin vuotuisessa työohjelmassa⁴⁷. Komissio arvioi parhaillaan eurooppalaista standardointia koskevaa oikeudellista kehystä tarvittavien lisätoimien määrittämiseksi.

Tekstiilien merkintöjä koskevan asetuksen arvioinnin mukaan tekstiilien osalta merkintävaatimukset ovat lisääntyneet. Tämä tekee asiakkaille annettavista tiedoista aiempaa monimutkaisempia ja jakaa sisämarkkinoita. Arvioinnissa⁴⁸ todetaan myös, että voimassa oleva Euroopan tason sääntelykehys ei koske kierrätykseen liittyviä tietoja eikä muita kuin fyysisiä merkintöjä (digitaalisia merkintöjä).

1.5 Sääntelytaakka sisämarkkinoilla

Yritykset pitävät sääntelytaakkaa Euroopassa liian raskaana: 32 prosenttia EU:n yrityksistä mainitsee sääntelyn ”merkittäväksi esteeksi” investointitoiminnalleen. Lisäksi 34 prosenttia EU:n yrityksistä pitää sääntelyä vähäisenä esteenä, mikä tarkoittaa, että yhteensä kaksi kolmasosaa yrityksistä on sitä mieltä, että liiallinen sääntely on esteenä investoinneille.⁴⁹ Vertailun vuoksi todettakoon, että Yhdysvalloissa vain 21 prosenttia yrityksistä pitää yritysten sääntelyä merkittävänä esteenä investoinneille. Edellisvuoteen verrattuna EU:n yritysten kokemus sääntelytaakasta on pysynyt suurin piirtein samanlaisena: sääntelytaakalle annettu arvosana parantui vuosien 2019 ja 2023 välillä hieman, 3,4:stä 3,9:ään⁵⁰, mutta sääntelytaakka on edelleen liian raskas (ks. keskeinen tulosindikaattori 4).

Yrityksistä 41 prosenttia pitää sääntelytaakan lisääntymistä merkittävimpanä riskitekijänä, joka vähentää EU:n houkuttelevuutta suorien ulkomaisten sijoitusten toteuttamispaikkana.⁵¹ Tämä voi osittain selittää, miksi EU:n osuus koko maailman vuotuisista suorista ulkomaisista sijoituksista on pienentynyt niin merkittävästi: vuonna 2019 EU:n osuus oli 36 prosenttia mutta vuonna 2023 enää 4 prosenttia⁵². Sääntelytaakka aiheuttaa ongelmia erityisesti pk-yrityksille: EU:n pk-yrityksistä 28 prosenttia on kertonut, että yli 10 prosenttia niiden henkilöstöstä työskentelee sääntelyvaatimusten ja standardien arvioimisen ja noudattamisen varmistamisen parissa.⁵³ Esimerkiksi uusien tai nykyaikaistettujen tuotantolaitosten lupamenettelyt voivat olla aikaa vieviä, kalliita ja edellyttää yhteydenpitoa useiden julkishallintojen kanssa. Muita osa-alueita, jotka yritykset ovat toistuvasti maininneet erityisen raskaiksi, ovat työntekijöiden lähettäminen työhön toiseen jäsenvaltioon, yritysten kestävyysraportointi ja kemikaalilainsäädäntö.

1.6 Sisämarkkinoiden digitaaliset välineet

Talouden toimijat ovat kertoneet kohtaavansa vaikeuksia tietojen saannissa ja

⁴⁷ [Eurooppalaista standardointia koskeva unionin vuotuinen työohjelma 2024.](#)

⁴⁸ [Asetuksen \(EU\) N:o 1007/2011 uudelleentarkastelu.](#) Arvioinnissa todetaan esimerkiksi, että uusia, yhä monimutkaisempia kuituja kehitetään kiihtyvään tahtiin ja uusia kierrätystekniikoita tulee saataville nopeasti, mikä edellyttää kuitujen parempaa tunnistamista, ja että digitaaliset merkinnät mahdollistavia tekniikoita on nykyään saatavilla helposti ja kohtuuhintaan.

⁴⁹ EIP, [Investment Barriers in the EU.](#)

⁵⁰ Asteikolla 1–7, jossa 1 = erittäin monimutkaista ja 7 = erittäin yksinkertaista.

⁵¹ Ernst & Young, [Europe Attractiveness Survey 2024.](#)

⁵² [Euroopan komission sisämarkkinoiden tulostaulu](#) ja [UNCTAD.](#)

⁵³ Euroopan investointipankki, [EIB Investment Survey 2024.](#)

hallinnollisten muodollisuuksien suorittamisessa verkossa. Tuoreiden kyselytutkimusten⁵⁴ mukaan suurimpia ongelmia ovat muun muassa vaikeudet saada tietoa säännöistä ja vaatimuksista sekä liian monimutkaiset hallinnolliset menettelyt. Eräs ratkaisu tähän ongelmaan ovat digitaaliset välineet, jotka voivat helpottaa tietojen saatavuutta ja vähentää hallinnollista raskautta. Esimerkiksi sähköisen hallinnon alalla toteutettu EU:n aloite, yhteinen digitaalinen palveluväylä, tarjoaa jo nyt keskitetyn asiointipisteen kansalaisille ja yrityksille, jotka haluavat työskennellä, opiskella tai harjoittaa liiketoimintaa toisessa jäsenvaltiossa. Yhteistä digitaalista palveluväylää on laajennettu asteittain kattamaan myös muita osa-alueita ja lainsäädäntöaloitteita⁵⁵. Työtä on kuitenkin edelleen paljon tehtävänä, erityisesti menettelyjen saattamiseksi käyttäjien saataville yli rajojen.

Jäsenvaltioiden viranomaisten ja Euroopan komission epäjohdonmukainen yhteistyö voi haitata EU:n lainsäädännön tehokasta täytäntöönpanoa. Sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmällä (*Internal Market Information System, IMI*) on tärkeä rooli yhteistyön helpottamisessa ja nopean tietojenvaihdon varmistamisessa eri puolilla Eurooppaa toimivien yli 12 000 viranomaisen välillä. Viime vuonna IMI-järjestelmään sisällytettiin säänneltyjen ammattien tietokanta. Hallinnollista raskautta voitaisiin vähentää edelleen hyödyntämällä IMI-järjestelmää myös muihin tarkoituksiin, esimerkiksi työntekijöiden lähettämistä koskevia ilmoituksia varten ehdotetun keskitetyn digitaalisen ilmoitusportaalin yhteydessä.

Sähköisen laskutuksen epäjohdonmukainen käyttöönotto vaikeuttaa entisestään yritysten hallinnollisia prosesseja erityisesti julkisten hankintamenettelyjen yhteydessä. Sähköistä laskutusta julkisissa hankinnoissa koskevassa direktiivissä⁵⁶ veloitetaan kaikki eurooppalaiset hankintaviranomaiset hyväksymään ja käsittelemään standardin mukaiset sähköiset laskut. Sähköisiä laskuja lähettävien eurooppalaisten yritysten osuus kasvoi vuosien 2013 ja 2020 välillä 10,3 prosentista 32,2 prosenttiin.

Tuotteista ei ole helposti saatavilla kattavia elinkaaritietoja, mikä hidastaa avoimuus- ja kestävyyspyrkimyksiä. Heinäkuussa 2024 voimaan tullessa kestävien tuotteiden ekologista suunnittelua koskevassa asetuksessa säädettiin digitaalisesta tuotepassista, joka sisältää kattavat tiedot tuotteen elinkaaresta, muun muassa vaatimustenmukaisuusasiakirjat, turvallisuusohjeet ja tuotteen hävittämistä koskevat ohjeet, kunhan tuotepassi saadaan luotua ja otettua käyttöön.

Julkisen sektorin yhteentoimivuus tarkoittaa sitä, että hallinnot pystyvät tekemään yhteistyötä ja tarjoamaan julkisia palveluja yli maa-, sektori- ja organisaatorajojen. Rajatylittävä yhteentoimivuus voi säästää yrityksille aiheutuvia kustannuksia vuosittain 5,7–19,2 miljardia euroa⁵⁷.

1.7 Pk-yritykset

EU:n talousrakenteen ytimessä ovat EU:n pk-yritykset (99,8 prosenttia yrityksistä),

⁵⁴ Ks. esimerkiksi ”2024 Eurochambres Single Market Survey”, [Overcoming obstacles, developing solutions](#).

⁵⁵ Palveluväylää on laajennettu hiljattain kattamaan eurooppalaisen datan hallinnointia koskeva asetus, lyhytaikaisia vuokramajoituspalveluja koskeva asetus, nettonollateollisuutta koskeva säädös ja EU:n kriittisiä raaka-aineita koskeva säädös. Lisäksi on ehdotettu, että se laajennettaisiin kattamaan myös eurooppalaisia rajat ylittäviä yhdistyksiä koskevasta kehyksestä annettu direktiivi, ajokorttidirektiivi ja nimenomaisten ympäristöväitteiden perustelemisesta ja esittämisestä annettu direktiivi.

⁵⁶ [Direktiivi 2014/55/EU](#).

⁵⁷ [Yhteentoimiva Eurooppa -säädöksen vaikutustenarviointi](#).

mutta taloudellinen ympäristö on niille edelleen haastava. Sisämarkkinoiden, teollisuuden, yrittäjyyden ja pk-yritystoiminnan pääosaston vuonna 2024 toteuttamasta pk-yritysten suorituskyvyn tarkastelusta käy ilmi, että pk-yritysten reaalin arvonlisäys väheni 1,6 prosenttia vuonna 2023 ja arvion mukaan se vähenee edelleen 1 prosentin vuonna 2024. Suuryrityksiin verrattuna pk-yritysten tuottavuus on kehittynyt väärään suuntaan: vuonna 2008 pk-yritysten tuottavuus oli noin 68 prosenttia suurten yritysten tuottavuudesta, kun vuonna 2024 luku oli laskenut 60 prosenttiin.⁵⁸

Pk-yritykset ovat edelleen kasvun ja innovoinnin moottori Euroopassa. Useimmat nopean kasvun ja korkean tuottavuuden scale-up-yritykset EU:ssa ovat pk-yrityksiä.⁵⁹ Alle 10 työntekijän mikro- ja pienyritykset ovat luoneet viimeisten kolmen vuoden aikana lähes 4 miljoonaa työpaikkaa, ja 14 teollisesta ekosysteemistä 11:ssä työpaikat lisääntyivät vuonna 2023 pk-yrityksissä nopeammin kuin suurissa yrityksissä.⁶⁰

Neljä suurinta pk-yritysten menestyksen tiellä olevaa haastetta ovat sääntelyyn liittyvät esteet tai hallinnollinen raskaus, maksuviivästykset, rahoituksen saanti ja osaaminen.⁶¹ Pk-yrityksistä 35 prosenttia katsoo, että monimutkaiset hallinnolliset tai oikeudelliset menettelyt ovat keskeinen este resurssitehokkuustoimenpiteiden toteuttamiselle⁶², ja 29 prosenttia niistä pitää suurimpana ongelmana osaajien saatavuutta⁶³. Myös maksutilanne pahenee Euroopassa jatkuvasti: toteutuneet maksuajat yritysten välisissä maksutapahtumissa ovat venyneet vuosien 2022 ja 2024 välillä 52 päivästä 62 päivään. Dynaamisuuden puute pk-yritysten segmentissä johtuu koko talouden hitaammasta kasvusta, mutta samalla se viestii, että skaalautumisesta on tullut haastavampaa eikä sisämarkkinoiden mittakaavaetuja ole vielä hyödynnetty täysin.

1.8 Mahdollinen laajentuminen ja ehdokasmaiden yhdentyminen sisämarkkinoille

Ehdokasvaltioiden taloudellinen yhdentyminen EU:n sisämarkkinoille on yksi komission keskeisistä pyrkimyksistä.⁶⁴ Se helpottaa kauppaa- ja investointivirtoja ja viime kädessä edistää talouskasvua sekä EU:ssa että ehdokasmaissa. Komissio jatkaa tämän yhdentymisen tukemista seuraamalla ehdokasmaiden edistymistä lainsäädäntönsä yhdenmukaistamisessa EU:n lainsäädännön kanssa ja auttamalla niitä niiden poliittisissa ja taloudellisissa uudistuksissa. Uusien talouksien yhdentymisellä sisämarkkinoille odotetaan olevan myönteisiä vaikutuksia keskeisiin aloihin, kuten raaka-aine-, kone- ja matkailualan.

Siteitä Ukrainaan ja Moldovaan pyritään vahvistamaan muun muassa aloitteilla, joilla edistetään tiettyjen teollisuudenalojen sääntelyn yhdentymistä. EU:n rooli sekä Ukrainan että Moldovan keskeisenä kauppakumppanina on vahvistunut jatkuvasti vuodesta 2022 lähtien, ja tällä hetkellä EU:n osuus näiden maiden kokonaiskaupasta on yli 50 prosenttia. Ukrainan kanssa järjestetään vuosittain teollista yhteistyötä koskeva vuoropuhelu. Maaliskuussa 2024

⁵⁸ [Pk-yritysten suorituskyvyn tarkastelu.](#)

⁵⁹ [OECD, Helping SMEs scale up.](#)

⁶⁰ Euroopan komissio, [Pk-yritysten suorituskyvyn tarkastelu 2024.](#)

⁶¹ Pk-yritysten mukaan niiden kiireellisimmät ongelmat liittyvät seuraaviin (kyselyssä oli mahdollista valita useampi vaihtoehto): sääntelyyn liittyvät esteet tai hallinnollinen raskaus (55 %), maksuviivästykset (35 %), maksuvalmiuden puute ja rahoituksen saanti (21 %) sekä osaaminen, mukaan lukien johtamistaidot (17 %). Lähde: Eurobarometri 486 ja pk-yritysten apupaketti.

⁶² Pk-yrityksiä, resurssitehokkuutta ja vihreitä markkinoita koskeva Flash-Eurobarometri tutkimus 549.

⁶³ Vuonna 2023 tehty kyselytutkimus ”Survey on Access to Finance for Enterprises (SAFE)”.

⁶⁴ Euroopan komission [lehdistötiedotelaajentumista edeltävistä uudistuksista ja politiikan uudelleentarkasteluista.](#)

Ukrainan hallitus esitteli nk. Ukraina-suunnitelman⁶⁵ – luettelon uudistuksista ja investoinneista, joiden tarkoitus on lähentää maata EU:hun ja sisämarkkinoihin. Teollisuustuotteiden vaatimustenmukaisuuden arviointia ja hyväksymistä koskevien sopimusten kautta komissio voi vahvistaa ehdokasmaiden hallinnollisia valmiuksia ja auttaa niitä siten panemaan täytäntöön teollisuustuotteita koskevaa EU:n lainsäädäntöä. Tavoitteena on varmistaa ehdokasmaiden asteittainen yhdentymisen EU:n sisämarkkinoille ja talouden arvoketjuihin.

Talouskehityksen edistäminen EU:n naapurialueilla voi hyödyttää myös EU:ta itseään lisääntyvien kaupankäyntimahdollisuuksien kautta. Länsi-Balkanin kasvusuunnitelma⁶⁶ mahdollistaa tavaroiden ja palvelujen asteittaisen yhdentymisen EU:n sisämarkkinoille ja tiiviimmät yhteydet EU:n toimitusketjuihin. EU:n sääntöjen mukaisten yhteisten alueellisten markkinoiden luominen Länsi-Balkanille voisi kaksinkertaistaa alueen talouksien koon seuraavan vuosikymmenen aikana.

⁶⁵ Euroopan unionin neuvosto, [Ukraina-suunnitelma](#).

⁶⁶ Euroopan komissio, [Länsi-Balkanin kasvusuunnitelma](#), hyväksytty 8. marraskuuta 2023.

2 JAKSO – Innovaatiovajeen umpeen kurominen

2.1 Tutkimus ja innovointi

Keskeinen tulosindikaattori	Mitä mitataan	Tavoite	Viimeisin arvo	EU:n
Keskeinen tulosindikaattori 5: T&K-menot	Tutkimus- ja kehitystoiminnan yksityiset ja julkiset menot yhteensä suhteessa BKT:hen	>3 % vuoteen 2030 mennessä	2,22 % (2023) 2,21 % (2022)	
Keskeinen tulosindikaattori 6: Patenttihakemukset	Patenttihakemusten lukumäärä miljoonaa henkilöä kohden		152,8 (2023) 151,8 (2022)	
Keskeinen tulosindikaattori 7: Riskipääomasijoitukset	Riskipääomasijoitukset (suhteessa BKT:hen)		0,05 % (2023) 0,09 % (2022)	

Tutkimus- ja kehitysmenot ja uusien teollis- ja tekijänoikeuksien hakeminen ovat tärkeitä mittareita, joilla voidaan mitata EU:n talouden innovointikykyä. Nykypäivän osaamistaloudessa teollis- ja tekijänoikeudet ovat ratkaisevassa roolissa kaupallisen menestyksen saavuttamiseksi sekä merkki yritysten innovatiivisuudesta. Startup-yritys saa kymmenen kertaa todennäköisemmin alkuvaiheen riskipääomaa, jos sillä on rekisteröityjä patenteja tai tavaramerkkejä. Vastaavasti yrityksen onnistunut irtautuminen on 200 prosenttia todennäköisempää, jos yrityksellä on teollis- ja tekijänoikeuksia.⁶⁷ S&P 500 -indeksiin kuuluvien yritysten markkina-arvosta 90 prosenttia koostuu aineettomista hyödykkeistä.⁶⁸

T&k-menot ovat kasvaneet viime vuosina hyvin hitaasti: vuonna 2015 ne olivat 2,1 prosenttia suhteessa BKT:hen, kun vuonna 2023 vastaava luku oli 2,2 prosenttia.⁶⁹ Tämä jää alle EU:n tavoitteen, jonka mukaan t&k-menojen olisi oltava 3 prosenttia suhteessa BKT:hen. T&k-menot EU:ssa ovat myös alhaisemmat kuin verrokkimaissa: sekä Etelä-Korea (5,2 %), Yhdysvallat (3,6 %), Japani (3,4 %) että Kiina (2,6 %) ovat t&k-menojen osalta EU:ta edellä (keskeinen tulosindikaattori 5).⁷⁰

Euroopan osuus maailmanlaajuisista patenttihakemuksista pieneni vuosien 2000 ja 2021 välillä 30 prosentista 17 prosenttiin, joskin absoluuttisesti mitattuna hakemusten määrä pysyi vakaana (keskeinen tulosindikaattori 6).⁷¹ EU:n yritykset, erityisesti pk-yritykset, eivät aina käytä mahdollisuuksiaan suojata teollis- ja tekijänoikeutensa, kuten patentit, tavaramerkit ja mallit. Pk-yrityksistä vain 9 prosentilla on rekisteröityjä teollis- ja tekijänoikeuksia, kun suurista yrityksistä niitä on yli 55 prosentilla.

EU:n teknologinen perusta on monipuolisempi kuin muiden suurten talouksien, mutta EU on suhteettomalla tavalla erikoistunut vähemmän monimutkaisiin teknologioihin kuin verrokkinsa. EU näyttää olevan jumiutunut tiettyyn keskivertoteknologiaan, mikä heikentää sen kykyä päästä uusille teknologiaintensiivisille aloille ja luoda tällaisia aloja, ja tämä puolestaan heikentää tulevia kasvumahdollisuuksia. Teollisuuden tutkimus- ja kehitysinvestointien vuoden 2024 tulostaulussa toimialoittain esitetyistä 50 yrityksestä, jotka

⁶⁷ Euroopan unionin teollisoikeuksien virasto, [Patents, trade marks and startup finance](#).

⁶⁸ Sun, ”Review of the Importance of Technology Company Valuation and Commonly Used Methods”, vol. 189, s. 30.

⁶⁹ Eurostat, [T&K-menot](#).

⁷⁰ Huomautus: Globaalien verrokkimaiden arvot ovat vuodelta 2021: Maailmanpankki, [Research and development expenditure \(% of GDP\) | Data](#).

⁷¹ Euroopan komissio – tutkimuksen ja innovoinnin pääosasto, [Science, Research and Innovation Performance of the EU 2024](#), s. 83.

investoivat maailmanlaajuisesti eniten t&k-toimintaan vuonna 2023, EU:n yritykset olivat kärjessä autoteollisuudessa (61 % investointien kokonaismäärästä, Yhdysvallat 18 %, Kiina 5 % ja Japani 15 %), kun taas muilla teknologiaintensiivisillä aloilla EU:n yritykset olivat investoinneissa jäljessä. Näin oli terveydenhuoltoalalla (EU 14 %, Yhdysvallat 51 % ja Japani 4 %), tieto- ja viestintäteknisten laitteiden alalla (EU 8 %, Yhdysvallat 55 % ja Kiina 15 %) sekä ohjelmistoalalla (EU 4 %, Yhdysvallat 82 %, Kiina 10 % ja Japani 4 %).⁷² EU:n innovointituotos on parantunut hieman (8 %) kymmenen viime vuoden aikana mutta on edelleen pienempi kuin Yhdysvalloissa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Japanissa, samaan aikaan kun Kiina kasvattaa nopeasti omaa tuotostaan (+28 % samalla kaudella).⁷³

Yrityksillä ja yliopistoilla on vaikeuksia tutkimustulostensa alkuvaiheen käyttönotossa ja kaupallistamisessa. Tästä kertoo esimerkiksi se, että vain noin kolmannesta eurooppalaisten yliopistojen rekisteröimistä patentoiduista keksinnöistä hyödynnetään kaupallisesti.⁷⁴ Tämän syyksi mainitaan yleensä heikko yhteistyö yritysmaailman ja tiedeyhteisön välillä, epäyhdennäköiset teollis- ja tekijänoikeuksien hallinnointisäännöt sekä akateemisten urien ”siiloutuminen” ja riittämättömät kannustimet kaupallistamiseen ja yrittäjyyteen. Liiketoimintapuolella yritykset kohtaavat lukuisia haasteita teollis- ja tekijänoikeuksilla suojattujen innovaatioiden kaupallistamisessa. Nämä haasteet liittyvät muun muassa teollis- ja tekijänoikeuksien hallinnointikehyksen hajanaisuuteen ja yksityisen pääoman puutteeseen.

Riskipääomasijoitukset ovat vähentyneet entisestään: vuonna 2022 niiden määrä oli 0,09 prosenttia suhteessa BKT:hen, kun vuonna 2023 vastaava luku oli 0,05 prosenttia (ks. keskeinen tulosindikaattori 7 ja kaavio 3). Monien innovatiivisten ja nopeasti kasvavien yritysten laajentuminen on riippuvaista riskipääomasijoituksista. EU:n riskipääomamarkkinat (mitattuna riskipääomasijoitusten osuutena suhteessa BKT:hen) ovat arvion mukaan edelleen kymmenen kertaa pienemmät kuin Yhdysvalloissa ja seitsemän kertaa pienemmät kuin Kiinassa. Tämän seurauksena monien erittäin innovatiivisten eurooppalaisten yritysten toimintaa rajoittaa pääoman rajallinen saatavuus, jolloin ne päätyvät usein etsimään rahoitusta EU:n ulkopuolelta tai jopa siirtymään otollisempaan rahoitusympäristöön, kuten Yhdysvaltoihin. Esimerkiksi vuosina 2017–2023 kehittyneillä valmistusteollisuuden aloilla lähes 90 prosenttia riskipääoman arvosta oli sijoitettu yhdysvaltalais- tai kiinalaisyrittäjiin (yhdysvaltalaisyrittäjien osuus oli 47 % ja kiinalaisyrittäjien 39 %), mutta vain 4 prosenttia kaikista kyseisillä aloilla maailmanlaajuisesti kerätystä riskipääomasta oli sijoitettu EU:ssa sijaitseviin yrityksiin.⁷⁵

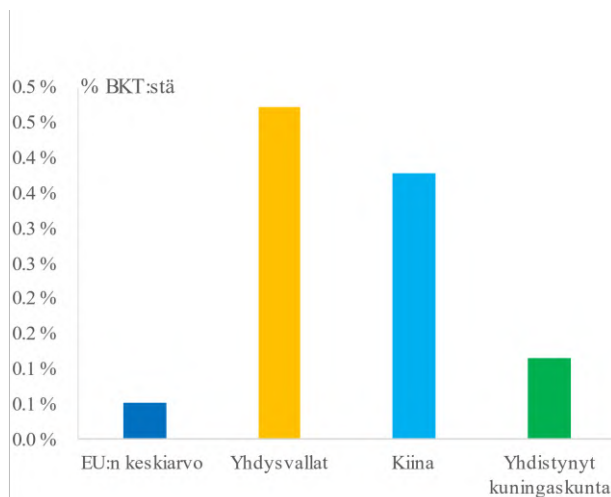
Kaavio 3: Riskipääomasijoitukset suhteessa BKT:hen vuonna 2023

⁷² Euroopan komissio – tutkimuksen ja innovoinnin pääosasto ja yhteinen tutkimuskeskus, [EU:n teollisuuden tutkimus- ja kehitysinvestointien tulostaulu](#).

⁷³ Euroopan komissio, Tracking country innovation performance: [The Innovation Output Indicator 2023](#).

⁷⁴ Italian entinen pääministeri Mario Draghi, ”[The future of European competitiveness – A competitiveness strategy for Europe](#)”. B osa, s. 244.

⁷⁵ [Euroopan komission raportti ”Strategic Insights into the EU’s Advanced Manufacturing Industry” \(2024\)](#).



Lähteet: Invest Europe; Eurostat, OECD ja Statista

EU:n talousarvioon sisältyy useita ohjelmia, joilla on tärkeä rooli julkisten ja yksityisten investointien liikkeelle saamisen ja tutkimustoiminnan kannalta. Esimerkiksi InvestEU-ohjelmalla on saatu liikkeelle jo 218 miljardia euroa investointeja, jotka edistävät EU:n innovatiivisuutta ja kilpailukykyä. Horisontti Eurooppa -puiteohjelmasta rahoitetaan tutkimusta ja innovointia 93,5 miljardilla eurolla vuosina 2021–2027, ja innovaatorahastosta tuetaan innovatiivisia vähähiilisiä teknologioita

(ks. 3.2 jakso). EU:n talousarviossa on tarjolla merkittäviä rahoitusmahdollisuuksia, mutta EU:n antama rahoitus jakautuu liian moniin ohjelmiin, mikä tekee rahoituksen käytöstä monimutkaista ja jäykkää. Tämä puolestaan estää saavuttamasta rahoituksen mittakaavavaikutuksia, jotka olivat alun perin tavoitteena yhdistettäessä resursseja tärkeiden hankkeiden rahoittamiseksi EU:n tasolla.⁷⁶

Vuonna 2024 perustetun Euroopan strategisten teknologioiden kehysvälineen (STEP) tarkoituksena on ohjata EU:n rahoituksen painopisteenä olevia hankkeita, teknologioita ja aloja. STEP-kehysvälineen avulla kasvatetaan investointeja ja lisätään tukea innovatiivisten ja strategisten teknologioiden kehittämiseen ja valmistamiseen Euroopassa. Välineellä kerätään ja ohjataan rahoitusta 11:stä EU-ohjelmasta. Tämä rahoitus käytetään digitaaliteknologian ja syväteknologian innovaatioiden, puhtaiden ja resurssitehokkaiden teknologioiden ja bioteknologian tukemiseen. Komissio on julkaissut jo noin 30 STEP-ehdotuspyyntöä, joiden kokonaisarvo on yli 8,5 miljardia euroa, ja jäsenvaltiot ovat uudelleensuunnanneet yli 6 miljardia euroa STEP-hankkeisiin.

2.2 Digitalisaatio

Keskeinen tulosindikaattori	Mitä mitataan	Tavoite	Viimeisin EU:n arvo
Keskeinen tulosindikaattori 8: Pk-yritysten digitaalinen intensiteetti ⁷⁷	Niiden EU:n yritysten osuus, joiden digitaalinen intensiteetti on vähintään perustasoa. Perustaso tarkoittaa, että käytössä on vähintään neljä kahdestatoista valitusta digitaaliteknologiasta (joihin kuuluvat esimerkiksi tekoälyteknologian käyttö ja se, että verkkokaupan myynnin osuus kokonaisliikevaihdosta on vähintään yksi prosentti), kuten digitaalinen vuosikymmen 2030 -ohjelmassa määritellään.	90 % vuoteen 2030 mennessä	57,7 % (2023) 54,8 % (2021)

⁷⁶ Italian entinen pääministeri Mario Draghi, ”The future of European competitiveness – A competitiveness strategy for Europe”.

⁷⁷ Euroopan komission [digitaalista vuosikymmentä koskevat kertomukset](#).

Keskeinen tulosindikaattori 9: Digitaaliteknologian käyttö yrityksissä	Niiden eurooppalaisten yritysten osuus, jotka käyttävät pilvipalveluja, data-analytiikkaa ja/tai tekoälyä. Digitaalinen vuosikymmen 2030 -ohjelmassa määritetty tavoite.	75 % vuoteen 2030 mennessä	Pilvipalvelut: 38,9 % (2023) 34,0 % (2021) Data-analytiikka 33,2 % (2023) Massadata: 14,2 % (2020) ⁷⁸ Tekoäly: 8,0 % (2023) 7,6 % (2021)
--	--	----------------------------	---

EU on digitaali-aloilla kilpailijoistaan jäljessä. Esimerkiksi yksisarvisia on EU:ssa vain 263, kun Yhdysvalloissa niitä on 1 539 ja Kiinassa 387. EU pystyy edelleen kilpailemaan esimerkiksi kehittyneen valmistuksen ja matkaviestinverkkolaitteiden aloilla, mutta tieto- ja viestintäteknisten laitteiden ja ohjelmistojen alalla se on jäänyt jälkeen kansainvälisistä kilpailijoistaan. EU:n osuus maailman tieto- ja viestintäteknikan markkinoista on viime vuosikymmenen aikana puolittunut (10,8 prosenttiin), kun taas Yhdysvaltojen vastaava osuus on kasvanut kolmanneksella (38 prosenttiin).⁷⁹ Lisäksi EU:n tietopohja, johon digitaaliteknologian kehittäminen perustuu, sijaitsee suurelta osin unionin ulkopuolella, ja lähes 70 prosentissa digitaalisista patenttihakemuksista viitataan EU:n ulkopuoliseen tietopohjaan.⁸⁰

Pk-yritysten digitaalinen intensiteetti ja digitaaliteknologian käyttöönotto yrityksissä eivät lisääny vielä tarpeeksi nopeasti. Vuonna 2023 EU:n pk-yrityksistä 57,7 prosentilla digitaalinen intensiteetti oli vähintään perustasoa. Osuus on kasvanut kahden vuoden takaisesta mutta ei riittävän nopeasti, jotta kehitys olisi oikealla polulla vuodeksi 2030 asetetun tavoitteen (90 prosentilla yrityksistä digitaalinen intensiteetti vähintään perustasoa – keskeinen tulosindikaattori 8) saavuttamiseksi. Entistä useampi yli kymmenen työntekijän yrityksistä EU:ssa on myös ottanut käyttöön keskeisiä digitaaliteknologioita. Yrityksistä 33,2 prosenttia käyttää data-analytiikkaa ja 38,9 prosenttia pilvipalveluja, ja 8 prosenttia yrityksistä on ottanut tekoälyn käyttöön liiketoiminnassaan⁸¹, mutta tälläkään osa-alueella kehitys ei ole riittävän nopeaa vuodeksi 2030 asetetun tavoitteen (75 % yrityksistä ottanut käyttöön keskeisiä digitaaliteknologioita – keskeinen tulosindikaattori 9) saavuttamiseksi.

Kehittyneen valmistuksen käyttöönotto perinteisillä teollisuudenaloilla, esimerkiksi materiaalia lisäävä valmistus ja robotiikka, on edelleen liian hidasta. EU:ssa robottien käyttöönottoaste on 22 robottia tuhatta työntekijää kohti, mikä on vähemmän kuin Yhdysvalloissa (29 robottia) ja huomattavasti vähemmän kuin Etelä-Koreassa (101 robottia), Kiinassa (47 robottia) ja Japanissa (42 robottia).⁸²

Murroksellisimmat ja lupaavimmat teknologiset keksinnöt liittyvät tekoälyyn, jonka osalta Eurooppa on tällä hetkellä muista jäljessä. Sisämarkkinat voivat mahdollistaa vapaasti virtaavan tiedon laajamittaisen saatavuuden ja vahvat kasvunäkymät, mutta EU:ssa ei ole tähän mennessä hyödynnetty näitä mahdollisuuksia, jotka ovat molemmat perusedellytyksiä menestyvälle teknologiateollisuudelle. Yritykset investoivat parhaillaan

⁷⁸ Määritelmämuutoksen takia keskeisen tulosindikaattorin nro 16 osat, joilla mitataan data-analytiikan käyttöönoton tasoa vuonna 2023 ja massadatan käyttöönoton tasoa vuonna 2020, eivät ole täysin vertailukelpoisia keskenään.

⁷⁹ Statista, [Osuudet tieto- ja viestintäteknikan maailmanmarkkinoista vuonna 2023](#).

⁸⁰ Euroopan komissio, yhteinen tutkimuskeskus, [The geography of EU green and digital inventions and their knowledge sources](#), 2023.

⁸¹ Eurostat, [Digitalisation in Europe – 2024 edition](#).

⁸² International Federation of Robotics, [Global Robot Density in Factories Doubled in Seven Years](#).

erittäin suuria summia tekoälyyn, ja leijonanosa näistä investoinneista toteutetaan yhdysvaltalaisissa yrityksissä. Tekoälyalan arvon odotetaan kasvavan yli kymmenkertaiseksi vuoteen 2030 asti.⁸³ EU pyrkii parantamaan teknologian kehittämisen edellytyksiä laajentamalla maailman johtavaa suurteholaskentainfrastruktuuriaan luodakseen tekoälytehtaita, jotka toimivat yritysten keskitettyinä palvelupisteinä tekoälymallien kouluttamista ja kehittämistä varten.

Digitaalitekniikan laajempi käyttöönotto valmistusteollisuudessa voi lisätä merkittävästi koko talouden tuottavuutta. Teknologian käyttöönotto on yhtä tärkeää kuin sen kehittäminen, ja se on helposti toteutettavissa verrattuna siihen, että kurotaan nopeasti umpeen Yhdysvaltojen ja Kiinan etumatka tekoälyn kehittämisessä, mikä on huomattavasti suurempi haaste. Kannustimet, joilla edistetään kehittyneiden digitaalitekniikoiden käyttöönottoa teollisuudessa, palveluissa ja julkisella sektorilla, ovat avainasemassa koko talouden kasvun kannalta.

2.3 Osaaminen ja koulutus

Keskeinen tulosindikaattori	Mitä mitataan	Tavoite	Viimeisin EU:n arvo
Keskeinen tulosindikaattori 10: Työllisyysaste	Työssä olevien työikäisten osuus	78 % vuoteen 2030 mennessä	75,3 % (2023) 74,6 % (2022)
Keskeinen tulosindikaattori 11: Aikuisten osallistuminen koulutukseen	Niiden aikuisten osuus väestöstä, jotka osallistuvat koulutukseen vähintään vuosittain	60 % vuoteen 2030 mennessä	39,5 % (2022) 37,4 % (2016)
Keskeinen tulosindikaattori 12: Tieto- ja viestintätekniikan asiantuntijat	Tieto- ja viestintätekniikan asiantuntijoiden osuus kaikista työntekijöistä	20 miljoonaa tieto- ja viestintätekniikan asiantuntijaa, noin 10 % kaikista työntekijöistä	9,8 miljoonaa, 4,8 % kaikista työntekijöistä (2023) 9,4 miljoonaa, 4,6 % kaikista työntekijöistä (2022)
Keskeinen tulosindikaattori 13: PISA-tulokset	15-vuotiaiden suoriutuminen OECD:n PISA-testeissä, jotka kattavat matematiikan, lukutaidon ja luonnontieteet; korkeampi pistemäärä tarkoittaa parempaa tulosta		Matematiikka: 474 (2022) Matematiikka: 492 (2018) Lukutaito: 475 (2022) Lukutaito: 488 (2018) Luonnontieteet: 484 (2022) Luonnontieteet: 488 (2018)

EU:n työllisyysaste nousee jatkuvasti kohti vuoden 2030 tavoitetta (78 %⁸⁴ – keskeinen tulosindikaattori 10), mutta oppimistulokset toisen asteen koulutuksessa ovat heikkenemässä. EU:n työllisyysaste ylitti 75 prosenttia vuonna 2023, kun se vuonna 2018 oli 72 prosenttia.⁸⁵ Tämä vastaa suurin piirtein Yhdysvaltojen tasoa mutta alittaa Japanin ja Yhdistyneen kuningaskunnan tason.⁸⁶ Samaan aikaan Euroopassa on vaikeuksia taata nuorille

⁸³ Euroopan parlamentin tutkimuspalvelu, [AI investment: EU and global indicators](#).

⁸⁴ Tavoite perustuu Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevaan toimintasuunnitelmaan.

⁸⁵ Eurostat, [Työllisyys sukupuolen ja iän mukaan - vuotuiset tiedot](#).

⁸⁶ OECD, [Työvoimaosuudet](#).

perustaidot. Keskimääräiset PISA-tulokset, jotka kuvaavat 15-vuotiaiden matematiikan osaamista, lukutaitoa ja luonnontieteiden osaamista, ovat heikentyneet kaikissa näissä aineissa. Tämä on jatkoa jo aiemmissa testeissä havaitulle laskevalle suuntaukselle. EU:ssa nuoret suoriutuvat huonommin kuin samanikäiset nuoret Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Yhdysvalloissa, Japanissa ja Kiinassa (keskeinen tulosindikaattori 13).⁸⁷ Työelämässä olevien naisten osuuden kasvu auttaisi vastaamaan osaamisvajeeseen, mutta sukupuolten työllisyysero on kaventunut viime vuosina vain vähän.

Työmarkkinoiden nopea kehitys yhdessä väestörakenteen muutoksen kanssa korostaa tarvetta lisätä eurooppalaisten osaamista ja oppia uudennaisia taitoja. Yli 70 prosenttia yrityksistä on kertonut, että puute tarvittavista osaajista vaikeuttaa niiden investointeja, ja lähes neljällä viidestä pk-yrityksestä on vaikeuksia löytää työntekijöitä, joilla on tarvittavat taidot.⁸⁸ Ongelmaa pahentaa se, että Euroopan työikäisen väestön ennustetaan vähenevän vuoteen 2050 saakka vuosittain keskimäärin miljoonalla henkilöllä, ellei tapahdu muutoksia, jotka kompensoivat tätä.⁸⁹ Tieto- ja viestintäteknisten taitojen kysyntä on suurta ja kasvaa jatkuvasti, mutta arvioiden mukaan vain 56 prosentilla väestöstä on vähintään perustason digitaaliset taidot⁹⁰, mikä tarkoittaa, että tarvitaan työvoiman täydennys- ja uudelleenkoulutusta. Pk-yrityksistä 45 prosenttia on kertonut, että osajavaje estää niitä ottamasta käyttöön digitaaliteknologiaa tai käyttämästä sitä tehokkaasti.⁹¹ Tieto- ja viestintätekniiikan asiantuntijoiden määrä saavutti 10 miljoonaa vuonna 2023, mikä on 4,8 prosenttia kaikista työntekijöistä.⁹² Tältä osin ollaan siis etenemässä kohti tavoitetta, jonka mukaan tieto- ja viestintätekniiikan asiantuntijoiden osuuden työvoimasta olisi oltava 10 prosenttia vuoteen 2030 mennessä (keskeinen tulosindikaattori 12). Kuitenkin vain 39,5 prosenttia aikuisväestöstä osallistuu koulutukseen (keskeinen tulosindikaattori 11), mikä osoittaa, että on edistettävä elinikäistä oppimista. Euroopan sosiaalirahastosta tuetaan työvoiman uudelleen- ja täydennyskoulutusta 142,7 miljardilla eurolla vuosina 2021–2027. Kriittisten sektoreiden, kuten nettonollateknologioiden, kyberturvallisuuden ja rakennusalan osaamisvajeeseen vastaamiseksi on perustettu kohdennettuja alakohtaisia koulutusyhteinliittymiä yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa.

3 JAKSO – Teollisuuden hiilestä irtautuminen ja investoinnit

3.1 Yksityisen pääoman saatavuus ja investoinnit

Keskeinen tulosindikaattori	Mitä mitataan	Viimeisin EU:n arvo
Keskeinen tulosindikaattori 14: Yksityiset investoinnit	Yksityiset investoinnit suhteessa BKT:hen	18,5 % (2023) 19,3 % (2022)

⁸⁷ OECD, [PISA 2022 Results](#).

⁸⁸ Euroopan komissio, [Digitaaliset taidot ja työpaikat](#).

⁸⁹ [Euroopan unionin julkaisutoimisto, Employment and social developments in Europe 2023](#).

⁹⁰ Eurostat, [Digitalisation in Europe 2024 edition](#).

⁹¹ [European Year of Skills - Skills shortages, recruitment and retention strategies in small and medium-sized enterprises. Raportti \(syyskuu 2023\) | Euroopan komissio \(europa.eu\)](#).

⁹² Eurostat, [Työssä olevat tieto- ja viestintätekniiikan asiantuntijat](#).

Keskeinen tulosindikaattori 15: Yksityishenkilöiden joukkovelkakirjoihin, osakkeisiin, sijoitusrahastoihin ja vastaaviin sijoittamat säästöt	Kotitalouksien joukkovelkakirjoihin, noteerattuihin osakkeisiin ja sijoitus-, vakuutus- ja eläkerahastoihin sijoittamien säästöjen määrä suhteessa kotitalouksien käteisvaroihin ja pankkitalletuksiin; tätä kuvaava prosenttiosuus antaa käsityksen siitä, kuinka paljon kotitaloudet sijoittavat säästöjään suoraan reaalityönteeseen, mikä helpottaa yritysten rahoituksen saantia	43 % (2023) 42 % (2022)
--	---	----------------------------

Yritykset tarvitsevat runsaasti investointeja vihreän ja digitaalisen siirtymän toteuttamiseksi. Ne tarvitsevat investointeja sähkön tuotantoon, siirtoon ja varastointiin, teollisten prosessien sähköistämiseen, energiatehokkuuteen, laskentakapasiteettiin, automaatioon ja muihin tarkoituksiin. Investointeja tarvitaan myös puolijohdeteollisuuteen ja useiden kriittisten raaka-aineiden louhintaan, käsittelyyn ja kierrätykseen.

Yksityisten investointien määrä on pysytellyt viime vuodet melko vakaana ja vastaa noin 19:ää prosenttia BKT:stä (keskeinen tulosindikaattori 14). Kaiken kaikkiaan yksityisten investointien määrä on hieman suurempi kuin Yhdysvalloissa ja huomattavasti suurempi kuin Yhdistyneessä kuningaskunnassa.⁹³ Riskipääoman ja siihen liittyvän keskeisen tulosindikaattorin kehitystä tarkastellaan 2 jaksossa.

Muihin kehittyneisiin talouksiin verrattuna EU:ssa paljon pienempi osa yksityisistä säästöistä sijoitetaan suoraan yritysten investointeihin ja riskialttiimpiin sijoitusmuotoihin. Tuotannollisia investointeja⁹⁴ tehdään vähän, kun taas yksityisen säästämisen taso on korkea. EU:n kotitalouksien yritysten joukkovelkakirjalainoihin, noteerattuihin osakkeisiin, sijoitusrahastoihin ja vastaaviin sijoittamien säästöjen osuus on suhteellisen pieni, 43 prosenttia perinteisillä pankkitileillä olevista säästöistä⁹⁵ (keskeinen tulosindikaattori 15). Yhdistyneessä kuningaskunnassa vastaava luku on 55 prosenttia ja Yhdysvalloissa 72 prosenttia (ks. kaavio 4).⁹⁶ Rahoitusmarkkinoille osallistuminen auttaa yrityksiä monipuolistamaan rahoitustaan. Vahvat pääomamarkkinat ovat tärkeitä yritysten rahoituksen saannin helpottamiseksi ja scale-up-yritysten tarvitseman rahoituksen⁹⁷ varmistamiseksi.

Kaavio 4: Kotitalouksien joukkovelkakirjoihin, osakkeisiin, sijoitusrahastoihin ja vastaaviin sijoittamat säästöt

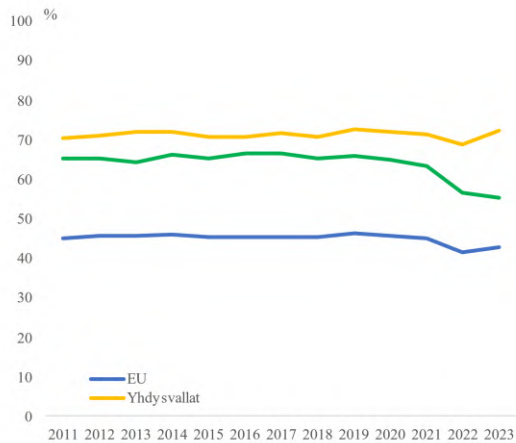
⁹³ Euroopan komissio, AMECO-tietokanta.

⁹⁴ Tuotannollisilla investoinneilla tarkoitetaan tässä kiinteän pääoman bruttomuodostusta, josta on vähennetty asuntoinvestoinnit.

⁹⁵ Huomautus: Osa näistä säästöistä edistää yritysten investointitoimintaa pankkien ja muiden rahoituksen välittäjien salkkujen kautta.

⁹⁶ Huomautus: Komission pääomamarkkinaunionia koskeviin indikaattoreihin sisältyy tiettyjä yksityiskohtaisia indikaattoreita, jotka auttavat seuraamaan pääomamarkkinoiden kehitystä. [Luettelo indikaattoreista, joilla seurataan edistymistä pääomamarkkinaunionin tavoitteiden saavuttamisessa.](#)

⁹⁷ Euroopan investointipankki (EIP), [The scale-up gap.](#)



Huomautus: Kaaviossa kuvataan kotitalouksien yritysten joukkovelkakirjoihin, noteerattuihin osakkeisiin ja sijoitus-, vakuutus- ja eläkerahastoihin sijoittamien säästöjen määrää suhteessa kotitalouksien käteisvaroihin ja pankkitalletuksiin.

Lähde: Euroopan komissio – rahoitusvakauden, rahoituspalvelujen ja pääomamarkkinaunionin pääosasto

Taustalla vaikuttaa myös yleinen käsitys, jonka mukaan liiketoimintaympäristö kokonaisuudessaan ei ole riittävän lupaava, mikä heikentää luottamusta investointien tuottonäkymiin. EU:n kotitalouksien yritysten joukkovelkakirjoihin, noteerattuihin osakkeisiin ja sijoitusrahastoihin sijoittamista säästöistä merkittävä osa, noin 300 miljardia euroa vuodessa, sijoitetaan EU:n ulkopuolelle¹⁰⁰, pääasiassa Yhdysvaltoihin. EU:n suorat ulkomaiset sijoitukset Yhdysvaltoihin olivat puolestaan 3,27 biljoonaa euroa vuonna 2023.¹⁰¹

Pk-yrityksille myönnetty uudet pankkilainat ovat vähentyneet covid-19-pandemian jälkeen, mikä vaikeuttaa uusia investointeja. Vaikka olisi toivottavaa, että joukkovelkakirjojen, noteerattujen osakkeiden, riskipääoman ja sijoitusrahastojen kautta kanavoidun rahoituksen osuus yrityksissä olisi suurempi, pankkien tarjoama rahoitus on edelleen ratkaisevassa asemassa niiden eurooppalaisten pk-yritysten kasvun ja kilpailukyvyn edistämiseksi, jotka rahoittavat investointejaan perinteisillä pankkilainoilla (pankkilainojen osuus yritysten kokonaisrahoituksesta on 57 %; ks. kaavio 5). Pk-yrityksille annettujen lainojen määrä, joka covid-19-pandemian puhkeamisen jälkeen kasvoi jyrkästi massiivisten julkisten tukiohjelmien seurauksena, on kuitenkin vähentynyt merkittävästi, kun julkista tukea on peruttu. Pankkien myöntämän uuden rahoituksen määrä on laskenut alle pandemiaa edeltäneen tason (kaavio 6), mikä voi osittain johtua myös korkotasosta, joka nousi vuoteen 2024 asti.

Merkittäviä määriä EU:n kansalaisten säästöjä joko säilytetään pankkitileillä tai sijoitetaan EU:n ulkopuolelle. Vaikka yksityisten säästöjen määrä oli EU:ssa lähes 65 prosenttia suurempi kuin Yhdysvalloissa vuonna 2022, EU:n kotitalouksien kokonaisvarallisuus on huomattavasti pienempi kuin yhdysvaltalaisten kotitalouksien⁹⁸, mikä johtuu pitkälti siitä, että EU:ssa kotitalouksien rahoitusmarkkinoilta saamat tuotot ovat yleensä alhaisempia. Siinä missä yhdysvaltalaisten kotitalouksien nettovarallisuus on 15 viime vuoden aikana kasvanut noin 150 prosenttia, euroalueella kasvu on ollut vain 55 prosenttia.⁹⁹ Tämä johtuu suurelta osin siitä, että EU:n rahoitusjärjestelmä ei kykene edistämään korkeatuottoisia investointeja, mikä puolestaan johtuu monissa jäsenvaltioissa verokannustimien puutteesta ja monimutkaisista veroilmoitusvaatimuksista.

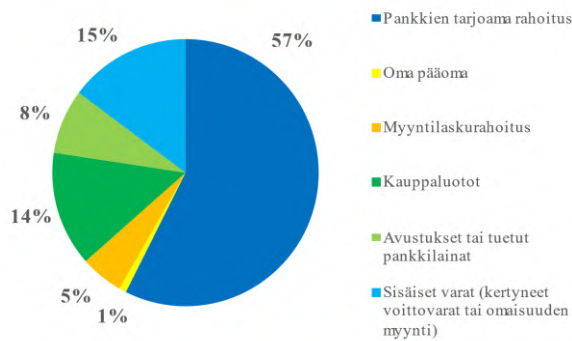
⁹⁸ Italian entinen pääministeri Mario Draghi, ”The future of European competitiveness – A competitiveness strategy for Europe”. B osa, s. 1.

⁹⁹ EKP:n julkaisemat tiedot varallisuuden jakautumisesta sekä Yhdysvaltain keskuspankin julkaisemat taloustiedot.

¹⁰⁰ Italian entinen pääministeri Enrico Letta, ”Much more than a Market”, s. 11.

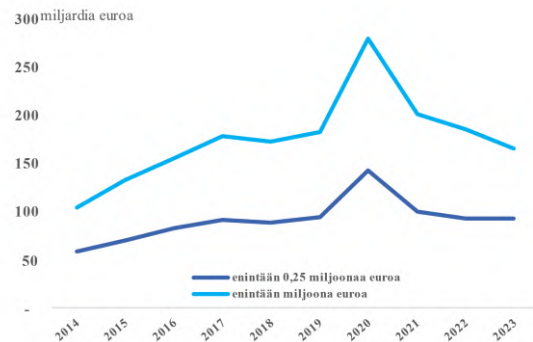
¹⁰¹ Statista, [Suorat ulkomaiset sijoitukset Euroopasta Yhdysvaltoihin vuosina 2000–2023](#).

Kaavio 5: Pk-yritysten vuonna 2023 käyttämät rahoitustyypit (osuus rahoituksen kokonaismäärästä)



Lähde: ”The Survey on the Access to Finance of Enterprises (SAFE)”, joulukuu 2023¹.

Kaavio 6: Pankkien myöntämät uudet lainat muille kuin finanssialan yrityksille



Lähde: Euroopan keskuspankki, rahalaitosten korkotilastot².

3.2 Julkiset investoinnit ja infrastruktuuri

Keskeinen tulosindikaattori	Mitä mitataan	Viimeisin EU:n arvo
Keskeinen tulosindikaattori 16: Julkiset investoinnit	Julkiset investoinnit suhteessa BKT:hen	3,49 % (2023) 3,24 % (2022)

Julkiset investoinnit ovat viime vuosina lisääntyneet hitaasti. Vuonna 2024 niiden määrä oli 3,5 prosenttia suhteessa BKT:hen, kun vuonna 2018 niiden määrä oli 3,1 prosenttia suhteessa BKT:hen (keskeinen tulosindikaattori 16). Vaikka EU:n taso vastaa Yhdysvaltojen julkisten investointimenojen tasoa, joka on niin ikään 3,5 prosenttia suhteessa BKT:hen, EU:n rahoitusympäristö on hajanainen ja monimutkainen ja suurin osa rahoituksesta toteutetaan kansallisella tasolla. Esimerkiksi tutkimus- ja kehitysinvestointien tapauksessa 93 prosenttia vuosittain investoidusta julkisesta rahoituksesta on peräisin kansallisista ohjelmista.¹⁰²

EU:n tasolla koheesipolitiikan rahastot, elpymis- ja palautumistukiväline ja muut välineet auttavat vihreän ja digitaalisen siirtymän rahoittamisessa.¹⁰³ Elpymis- ja palautumistukivälineestä on vuodesta 2021 lähtien myönnetty rahoitusta yhteensä 306 miljardia euroa¹⁰⁴, mutta koko jäljellä olevan rahoituksen oikea-aikainen jakaminen edellyttää, että kansalliset täytäntöönpanosuunnitelmat pannaan kaikilta osin täytäntöön. Koheesipolitiikan rahastoista myönnettiin vuosina 2021–2024 rahoitusta 249 miljardia euroa. Innovaatorahastosta myönnetään kuluvan vuosikymmenen aikana arviolta 40 miljardia euroa vähähiilisten teknologioiden kehittämiseen ja käyttöönottoon erityisesti energiaintensiivisillä teollisuudenaloilla, sähköntuotannossa ja energian varastoinnissa.

Vaikka käytettävissä on InvestEU-ohjelman ja STEP-välineen kaltaisia julkisia rahoituslähteitä, tuotantokapasiteetin laajentamista hidastaa edelleen rahoitusvaje, sillä

¹⁰² Italian entinen pääministeri Mario Draghi, ”The future of European competitiveness – A competitiveness strategy for Europe”. B osa, s. 236.

¹⁰³ Vuonna 2023 EU:n talousarvion ja Next Generation EU -välineen varoista kaikkiaan 38 prosenttia myönnettiin ilmastoon liittyviin toimenpiteisiin ja 19 prosenttia EU:n digitaalisiin painopisteisiin.

¹⁰⁴ Euroopan komissio, [Elpymisen ja palautumisen tulostaulu](#).

alle 5 prosentilla EU:n puhtaan teknologian rahoituksesta tuetaan korkeimpien teknologisen valmiuden tasojen¹⁰⁵ (tasot 8–9) nettonollatuotantoa.

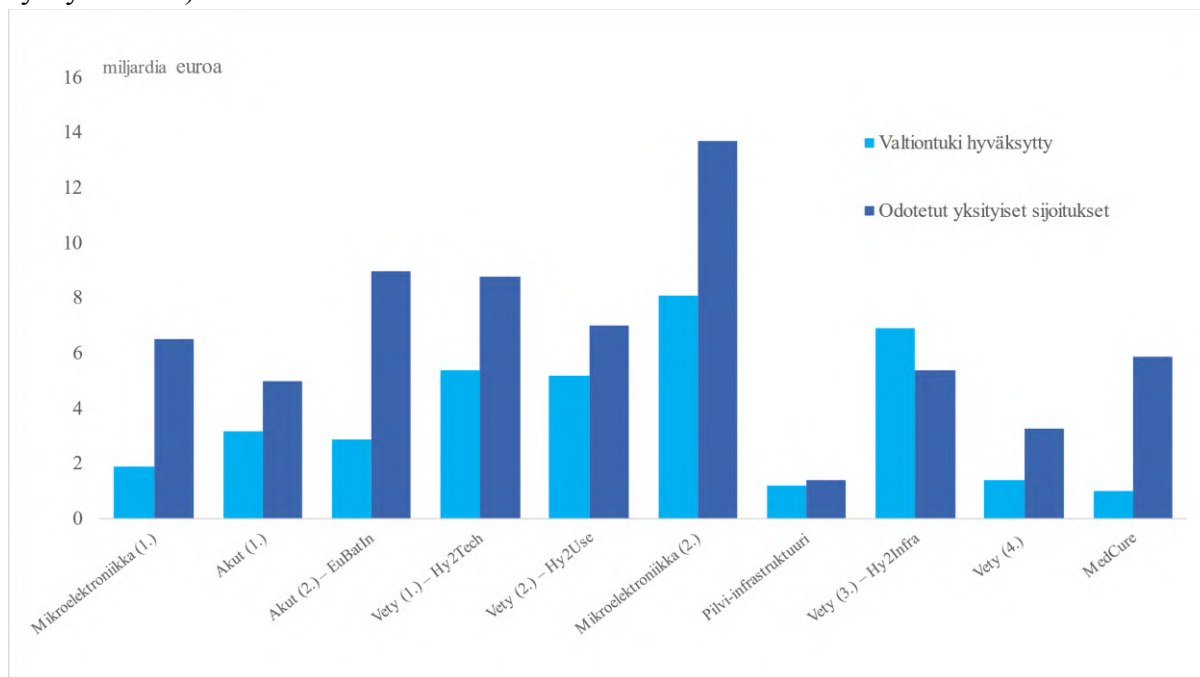
EU:n valtiontukikehys on mahdollistanut jäsenvaltioiden kohdennetut julkiset investoinnit, samalla kun se on estänyt kilpailun kohtuuttoman vääristymisen ja taannut tasapuolisten toimintaedellytysten ylläpitämisen. Vuonna 2022 jäsenvaltiot käyttivät lähes 228 miljardia euroa eli 1,4 prosenttia bruttokansantuotteestaan valtiontukeen (mukaan lukien kriisitoimenpiteet). Tämän vuoden sisämarkkinoiden ja kilpailukyvyn tulostaulu, joka julkaistaan yhdessä tämän kertomuksen kanssa, sisältää uuden indikaattorin, jossa verrataan valtiontuen keskittymistä EU:n BKT:n keskittymiseen. Sen mukaan valtiontuki on jakautunut epätasaisemmin jäsenvaltioiden kesken kymmenen viime vuoden aikana.¹⁰⁶

Euroopan yhteistä etua koskevat tärkeät hankkeet eli IPCEI-hankkeet ovat keskeinen väline koordinoitujen julkisten ja yksityisten investointien toteuttamiseksi EU:ssa ja sitä kautta läpimurtoinnovaatioiden ja infrastruktuurihankkeiden tukemiseksi kriittisten teknologioiden aloilla. IPCEI-hankkeet ovat askel kohti jäsenvaltioiden teollisuuspolitiikkojen koordinoinnin lisäämistä, ja tätä kehitystä on syytä jatkaa. Integroituja IPCEI-hankkeita on tähän mennessä hyväksytty yhteensä kymmenen, ja niille on myönnetty kansallista julkista tukea yhteensä yli 37 miljardia euroa. Lisäksi niillä on saatu liikkeelle 66 miljardia euroa yksityisiä investointeja (ks. kaavio 7). IPCEI-hankkeiden suunnittelu- ja arviointiprosessia on yksinkertaistettava ja nopeutettava, jotta strategiset hankkeet saadaan nopeasti liikkeelle. Lokakuussa 2023 käynnistetty IPCEI-hankkeita koskeva yhteinen eurooppalainen foorumi (Joint European Forum on IPCEI) auttaa ratkaisemaan näitä kysymyksiä, sillä foorumin avulla määritetään strategisia aloja tulevia IPCEI-hankkeita varten ja parannetaan hankkeiden suunnittelua ja täytäntöönpanoa.

¹⁰⁵ Teknologisen valmiuden taso mittaa teknologian kypsyyttä (1 = vähiten kypsä (perustutkimus) ja 9 = kypsä (valmis lanseerattavaksi tai käytettäväksi)).

¹⁰⁶ European Commission, [Sisämarkkinoiden tulostaulu](#).

Kaavio 7: Yleiskatsaus IPCEI-hankkeisiin ja liikkeelle saadut investointimäärät (tilanne syksyllä 2024)



Lähde: [Hyväksytyt IPCEI-hankkeet – Euroopan komissio.](#)

Julkisia hankintoja voidaan käyttää strategisena välineenä julkisten investointien kanavoimiseksi siten, että niillä muokataan Euroopan talouden tulevaisuutta ja tuetaan vihreän siirtymän ja EU:n talouden häiriönsietokyvyn kaltaisia tavoitteita, mutta julkisten hankintojen toteuttaminen voi olla haastavaa. Julkisia hankintoja koskevilla direktiiveillä varmistetaan, että sisämarkkinoilla noudatetaan yhteisiä sääntöjä. Vuosittain yli 250 000 EU:n viranomaista käyttää yhteensä noin 14 prosenttia BKT:stä (2 000 miljardia euroa vuonna 2022) palveluihin, rakennusurakoihin ja toimituksiin. Voimassa olevat säännöt mahdollistavat sosiaalisten sekä kestävyttä ja häiriönsietokykyä koskevien kriteerien soveltamisen, mutta näiden kriteerien käyttö on ollut vähäistä muun muassa täytäntöönpanoon liittyvien haasteiden vuoksi.

3.3 Energia

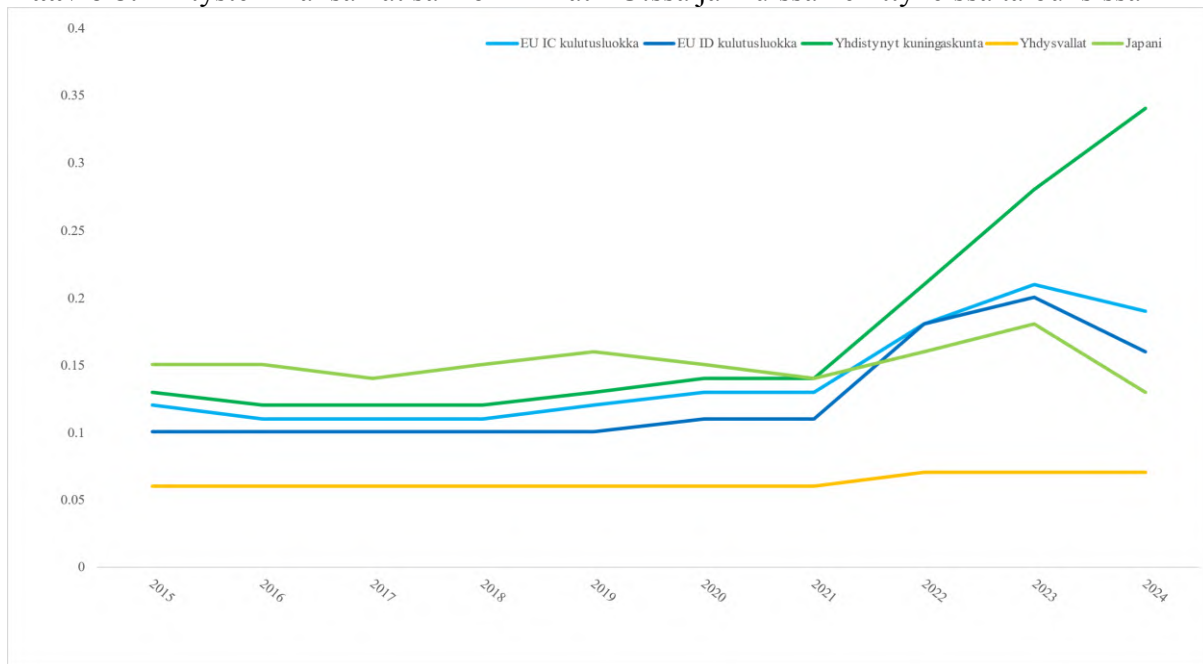
Keskeinen tulosindikaattori	Mitä mitataan	Tavoite	Viimeisin EU:n arvo
Keskeinen tulosindikaattori 17: Sähkön hinnat muille kuin kotitalouskäyttäjille	Sähkön hinnat muille kuin kotitalouskäyttäjille (EU ID -hintaluokka – suuret kaupalliset kuluttajat), pois lukien palautettavat verot ja maksut		0,16 euroa/kWh (2024) 0,20 euroa/kWh (2023)
Keskeinen tulosindikaattori 18: Sähköistyminen	Sähkön osuus kokonaisenergiankulutuksesta ¹⁰⁷		21,3 % (2022) 20,8 % (2021)
Keskeinen tulosindikaattori 19: Uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian	Uusiutuvan energian osuus kokonaisenergiankulutuksesta	45 % (2030)	24,5 % (2023) 23 % (2022)

¹⁰⁷ Sähkön osuus energian bruttoloppukulutuksesta.

Viime vuosien energian hintapiikit ovat koetelleet Euroopan energiaintensiivisiä teollisuudenaloja, muun muassa teräksen, sementin, lasin, paperin ja kemikaalien valmistajia. Tuotanto on vähentynyt jyrkästi, joillakin segmenteillä yli 10 prosenttia vuoteen 2021 verrattuna.¹⁰⁸ Esimerkiksi alumiinin valmistuksessa energiakustannukset muodostavat tyypillisesti puolet kokonaistuotantokustannuksista.¹⁰⁹ Energiakustannukset vaikuttavat merkittävästi EU:n yritysten kykyyn kilpailla kansainvälisillä markkinoilla.

EU:n sähkön hinnat ovat laskeneet huipputasoltaan, mutta ne ovat edelleen lähes kaksi kertaa aiempaa korkeammalla ja huomattavasti korkeammalla kuin kilpailevilla alueilla (ks. keskeinen tulosindikaattori 17). EU:n yritysten maksamat sähkön hinnat ovat keskimäärin kolme kertaa ja maakaasun hinnat 4–5 kertaa korkeammat kuin Yhdysvalloissa.¹¹⁰ Myös EU:n sisällä on huomattavia hintaeroja¹¹¹. Hintapiikeillä on ollut suora kielteinen vaikutus sijoittajien luottamukseen, ja ne ovat johtaneet ulkomaisten suorien sijoitusten peruuttamiseen ja laajennushankkeiden keskeyttämiseen. Yrityksistä 33 prosenttia pitää epävakaita ja liian korkeita energian hintoja tärkeimpänä tekijänä, joka vähentää EU:n houkuttelevuutta liiketoimintapaikkana.¹¹²

Kaavio 8: Yritysten maksamat sähkön hinnat EU:ssa ja muissa kehittyneissä talouksissa



Lähde: Eurostat, Yhdysvaltojen energiatiedotusvirasto (EIA), Yhdistyneen kuningaskunnan energiavarmuudesta ja nettonollataloudesta vastaava virasto (DESNZ) ja Kansainvälinen energiajärjestö (IEA).¹¹³

Nykyinen energian hintataso haittaa myös EU:n talouden sähköistymistä. Sähkön osuus

¹⁰⁸ Eurostat; Euroopan komission – sisämarkkinoiden, teollisuuden, yrittäjyyden ja pk-yritystoiminnan pääosasto.

¹⁰⁹ International Aluminium Institute.

¹¹⁰ Eurostat; Yhdysvaltojen energiatiedotusvirasto (EIA), Yhdistyneen kuningaskunnan energiavarmuudesta ja nettonollataloudesta vastaava virasto (DESNZ) ja Kansainvälinen energiajärjestö (IEA).

¹¹¹ Ks. keskeisen tulosindikaattorin 17 kansalliset luvut tämän kertomuksen liitteessä 1.

¹¹² Ernst & Young, [EY Europe Attractiveness Survey, kesäkuu 2024](#).

¹¹³ EU IC -kulutusluokka = keskisuuret teollisuuskäyttäjät, joiden vuotuinen kulutus on 500 – 2 000 MWh EU ID -kulutusluokka = suuret teollisuuskäyttäjät, joiden vuotuinen kulutus on 2 000 – 20 000 MWh.

energiavalikoimasta on pysynyt vuodesta 2000 vakaana, noin 20 prosentissa, eikä se ole kasvanut vielä merkittävästi (keskeinen tulosindikaattori 18).¹¹⁴ Tämä selittyy osittain sillä, että kaasun ja sähkön hintaero on pysynyt pienenä eikä se tarjoa riittäviä taloudellisia kannustimia sähköön siirtymiselle, vaikka sähköjärjestelmien energiatehokkuus on parempi. Tämä on vähentänyt teollisuuden ja kotitalouksien halukkuutta siirtyä sähköön. Sähkön osuuden odotetaan kuitenkin kasvavan tasaisesti, kun otetaan huomioon päästöjä koskevien sääntöjen tiukentuminen, hiilen hinnan nousu¹¹⁵ ja tarkistettut energiaverosäännöt¹¹⁶, jotka edistävät teollisuuden sähköistymistä, kannustavat käyttämään lämmityksessä lämpöpumppuja ja vauhdittavat sähköajoneuvojen käyttöönottoa.

EU:n talous on edelleen laajalti riippuvainen fossiilisista polttoaineista, jotka muodostavat noin kaksi kolmasosaa käytetystä energiasta. Uusiutuvien energialähteiden osuus on kasvussa, ja niiden osuus käytetystä energiasta on 24,5 prosenttia (keskeinen tulosindikaattori 19). Ydinenergian osuus EU:ssa käytetystä energiasta on 12 prosenttia.¹¹⁷ Euroopan vuoden 2040 ilmastotavoitetta koskevan tiedonannon vaikutustenarviointi¹¹⁸ osoittaa, että vuoteen 2040 mennessä 75 prosenttia EU:n energiantarpeesta voitaisiin kattaa puhtailla energialähteillä. Nykyinen riippuvuus fossiilisten polttoaineiden tuonnista altistaa teollisuuden toimitushäiriöihin ja hintojen epävakauteen liittyville riskeille, kun taas hiilettömien energialähteiden käytön lisääminen tulevaisuudessa voi saada hinnat laskemaan kohtuullisemmalle tasolle ja vähentää teollisuuden haavoittuvuutta.

Euroopassa on saatu aikaan hyviä tuloksia puhtaan teknologian ja energiainnovoinnin alalla¹¹⁹, mutta EU:ssa ei ole vielä tarjolla riittäviä toimintaedellytyksiä innovatiivisten tuotteiden saattamiseksi markkinoille ja yritysten laajentumiselle, mikä voisi auttaa parantamaan energiatehokkuutta ja sähkön saatavuutta. Massatuotettujen keskeisten puhtaiden teknologioiden maailmanmarkkinoiden ennustetaan kolminkertaistuvan vuoteen 2035 mennessä, jolloin niiden vuotuinen arvo olisi noin 1,9 biljoonaa euroa¹²⁰, mikä tarjoaa valtavia mahdollisuuksia EU:n yrityksille. Nettonollateollisuutta koskevan säädöksen nopea täytäntöönpano auttaa EU:ta luomaan vahvan kotimaisen tuotantokapasiteetin näille teknologioille, jotka ovat ratkaisevan tärkeitä, jotta yhteiskunta saa tarvitsemaansa halvempaa ja puhtaampaa energiaa.

3.4 Kiertotalous

Keskeinen tulosindikaattori	Mitä mitataan	Tavoite	Viimeisin EU:n arvo
Keskeinen tulosindikaattori 20: Kiertomateriaalien käyttöaste	Talteenotetun ja takaisin talouteen syötetyn materiaalin osuus materiaalien kokonaiskäytöstä	23,4 % vuoteen 2030 mennessä	11,8 % (2023) 11,5 % (2022)

¹¹⁴ [EU-maiden energiatilastotietolomakkeet](#).

¹¹⁵ EU:n päästökauppajärjestelmä.

¹¹⁶ EU:n tarkistetusta energiaverotusta koskevasta Monti-direktiivistä neuvotellaan parhaillaan.

¹¹⁷ Eurostat, [Energiatilastot](#).

¹¹⁸ Euroopan komissio, [Commission Staff Working Document accompanying the Communication on Europe's 2040 climate target](#).

¹¹⁹ Euroopan komissio – tutkimuksen ja innovoinnin pääosasto. Patenttitilastojen mukaan EU:n yritysten osuus puhtaaseen energiaan liittyvistä patenteista on 29 prosenttia ja energiatehokkuuteen liittyvistä patenteista 24 prosenttia.

¹²⁰ Kansainvälinen energiajärjestö, [Energy Technology Perspectives](#) (2024). Raportissa mainittu arvo on 2 biljoonaa Yhdysvaltain dollaria, joka on muunnettu euroiksi vuoden 2024 lopussa.

Eurooppa etenee hitaasti kohti kiertotaloutta.¹²¹ Kiertotalouden mittarina käytetty kiertomateriaalien käyttöaste (keskeinen tulosindikaattori 20) EU:ssa nousi vuosien 2000 ja 2023 välisenä aikana 8,2 prosentista 11,8 prosenttiin¹²², mikä on vähentänyt ensimateriaalien kulutusta, jätteen määrää ja riippuvuutta EU:n ulkopuolisista maista. EU:n materiaalijalanjälki, joka mittaa raaka-aineiden louhintaa EU:n kulutusta varten, oli 14,8 tonnia asukasta kohden vuonna 2022.¹²³

Useat tekijät hidastavat kiertotalouteen siirtymistä. Taloudelliset rajoitteet voivat vähentää halukkuutta kiertotalouden mukaisten liiketoimintamallien käyttöönottoon, koska niiden alkukustannukset ovat usein korkeammat ja uusioraaka-aineet ovat tyypillisesti kalliimpia kuin neitseelliset materiaalit. Kun otetaan huomioon innovaatoriskit, investointien tuottojen epävarmuus ja vaikeudet laajentaa ja toistaa ratkaisuja hajanaisilla markkinoilla, ei ole ilmeistä, että kiertotalous on liiketoiminnan kannalta järkevä vaihtoehto. Esimerkiksi EU:n jäsenvaltioiden sääntelykehysten väliset erot erityisesti jätteeksi luokittelun päättymistä koskevien kriteerien osalta vaikeuttavat jätteiden vapaata siirtämistä sisämarkkinoilla. Tämä estää parempien toimitusketjujen kehittämisen eikä kannusta laajentamaan innovatiivisia kierrätyslaitoksia. Teollisuusjätteen tai sivutuotteiden hyödyntämisaste (teollinen symbioosi) vaihtelee jäsenvaltiosta ja teollisuudenalasta toiseen. Kaatopaikalle sijoittamisen halpa hinta ja jätteen/sivutuotteiden saatavuuden huono ennakoitavuus muodostavat esteen kiertotalouden mukaisiin liiketoimintamalleihin siirtymiselle. Myös tuotteiden korjattavuutta on varaa parantaa. Tämä pidentäisi niiden elinkaarta ja vähentäisi resurssien ja energian kulutusta uusien tuotteiden tuotantoon. Myös biopohjaisten materiaalien, erityisesti kotimaisesta eurooppalaisesta puusta valmistettujen rakennusmateriaalien ja kulutustavaroiden, käyttöä on varaa laajentaa huomattavasti. Tämä vähentäisi rajallisten resurssien käyttöä ja muuttaisi suuremman osan rakennuksista ja tavaroista hiilinieluisiksi.

Kriittisiä raaka-aineita koskeva säädös ja kestävien tuotteiden ekologista suunnittelua koskeva asetus parantavat edellytyksiä kiertotalouden liiketoimintamallien käytölle. Kriittisiä raaka-aineita koskevassa säädöksessä edellytetään, että vuoteen 2030 mennessä 25 prosenttia strategisten raaka-aineiden vuotuisesta kulutuksesta EU:ssa katetaan EU:ssa kierrätetyillä materiaaleilla, ja lisäksi sillä virtaviivaistetaan kierrätyslaitoksiin tehtäviä investointeja. Kestävien tuotteiden ekologista suunnittelua koskevassa asetuksessa säädetään tuotetasolla erityisistä kiertotaloutta koskevista kriteereistä tietyille tuoteluokille. Tämä auttaa torjumaan sisämarkkinoiden pirstoutumista, joka johtuu tuotteiden kestävyyttä koskevista erilaisista kansallisista säännöistä. Raaka-aineita koskeva tietojärjestelmä¹²⁴ tarjoaa elinkaaritietoa keskeisistä materiaaleista ja tukee siten tietoon perustuvaa politiikan suunnittelua ja liiketoimintapäätöksiä.

4 JAKSO – Turvallisuuden parantaminen ja riippuvuuksien vähentäminen

4.1 Kauppa ja strategiset riippuvuudet

Keskeinen tulosindikaattori	Mitä mitataan	Viimeisin EU:n arvo
-----------------------------	---------------	---------------------

¹²¹ Euroopan tilintarkastustuomioistuin, [Erityiskertomus:Kiertotalous – Siirtymä etenee jäsenvaltioissa hitaasti EU:n toimista huolimatta](#).

¹²² Eurostat, [Materiaalivirrat ja resurssien tuottavuus](#).

¹²³ Euroopan ympäristökeskus, [Euroopan materiaalijalanjälki](#).

¹²⁷ Euroopan komissio, [Raaka-aineita koskeva tietojärjestelmä](#).

Keskeinen tulosindikaattori 21: Kauppa muun maailman kanssa suhteessa BKT:hen	EU:n taloudellinen yhdentymisen muun maailman kanssa	tavarat 14,8 % (2023) tavarat 17,4 % (2022) palvelut 7,4 % (2023) palvelut 7,8 % (2022)
Keskeinen tulosindikaattori 22: Tavaroiden ja palvelujen vienti osuutena muusta maailmasta tulevasta tuonnista	EU:n talouden painoarvo ja markkinaosuus maailmanmarkkinoilla	tavarat 20,4 % (2023) tavarat 16,1 % (2022) palvelut 31,9 % (2023) palvelut 33,5 % (2022)

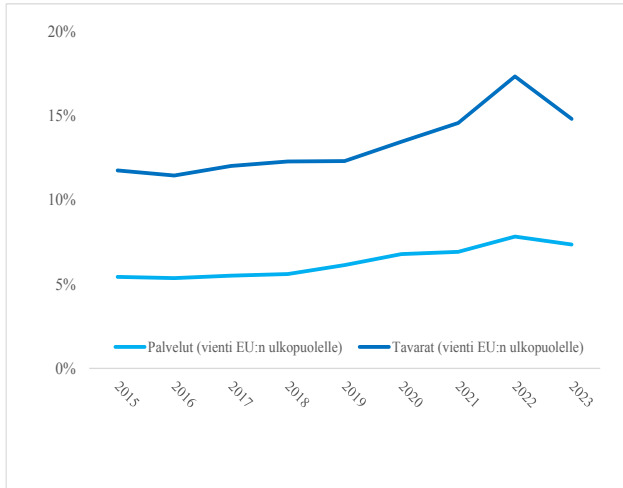
Kansainvälinen kauppa on avain EU:n vaurauteen. Se antaa yrityksille mahdollisuuden laajentaa liiketoimintaansa maailmanlaajuisesti, luo työpaikkoja ja tuloja ja edistää tehokkuutta ja innovointia. Kansainvälinen kauppa edistää myös Euroopan taloudellista turvallisuutta turvaamalla toimitusketjut ja monipuolistamalla niitä – se muun muassa mahdollistaa eurooppalaisten yritysten tarvitsemien kriittisten tuotantopanosten tuonnin. EU:n talouden avoimuus ja muun maailman kanssa käytävän kaupan taloudellinen merkitys ovat kaksinkertaistuneet 30 viime vuoden aikana: vuonna 1995 EU:n ulkopuolinen tavarakauppa oli 8 prosenttia suhteessa BKT:hen, kun se vuonna 2023 oli 14,8 prosenttia suhteessa BKT:hen. EU:n ulkopuolinen palvelukauppa puolestaan oli 3 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 1995 ja 7,4 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2023 (keskeinen tulosindikaattori 21).¹²⁵ Kaupan määrä suhteessa BKT:hen on vuoteen 2022 verrattuna vähentynyt erityisesti tavaroiden osalta. Edellä 1.1 jaksossa kuvattujen EU:n sisäisen kaupan suuntausten mukaisesti EU:n ulkopuolinen kauppa on edelleen vilkkaampaa kuin vuonna 2021 ja ennen pandemiaa. Vuoden 2022 nouseva suuntaus liittyy ennen kaikkea (energian) hintavaikutuksiin (ks. kaavio 9).

EU:lla on taloudellista ja poliittista valtaa asemassaan maailmanlaajuisena kauppamahtina – EU on maailman suurin palvelujen viejä ja maailman toiseksi suurin tavaraviejä. EU on ollut jo vuosia maailman suurin palvelujen viejä. Sen palveluviennin määrä kasvoi tasaisesti vuoteen 2021, jolloin se saavutti huipputasonsa (EU:n osuus muun maailman palvelujen tuonnista 36 %). Vuonna 2023 tämä määrä pieneni hieman alle 32 prosenttiin. Tavaraviennin osuus muun maailman tuonnista on noudattanut käännteistä, hitaasti laskevaa suuntausta viime vuosikymmenen ajan lukuun ottamatta vuosien 2022 ja 2023 välillä tapahtunutta nousua, jolloin osuus hyppäsi 16 prosentista 20 prosenttiin (kaavio 10) (keskeinen tulosindikaattori 22).¹²⁶

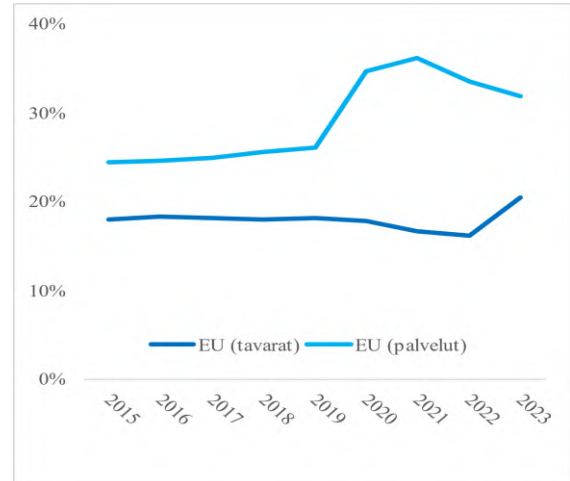
¹²⁵ Eurostat, kansainvälinen tavarakauppa ([ext_go](#)) ja kansainvälinen palvelukauppa ([ext_ser](#)).

¹²⁶ YK:n teollisen kehityksen järjestö – Competitive Industrial Performance -tietokanta, Maailmanpankin tietokannat, Eurostat ja Euroopan komission laatimat arviot.

Kaavio 9: EU:n kauppa muun maailman kanssa suhteessa EU:n BKT:hen



Kaavio 10: Tavaroiden ja palvelujen vienti osuutena muun maailman tuonnista



Lähteet: YK:n teollisen kehityksen järjestö – Competitive Industrial Performance -tietokanta, Maailmanpankin tietokannat, Eurostat ja Euroopan komission laatimat arviot

Nämä suuntaukset ovat osa laajempia maailmanlaajuisessa kauppaympäristössä tapahtuvia muutoksia. Vaikka näkyvillä ei ole merkkejä rakenteellisesta käänteisestä globalisaatiosta, maailmankaupan merkitys suhteessa BKT:hen on pysynyt vuodesta 2013 lähtien jokseenkin ennallaan. Osittain tämä johtuu erilaisista häiriöistä, kuten covid-19-pandemiasta ja Yhdysvaltojen ja Kiinan välisistä kauppajännitteistä. Talouden toimijat kaikkialla maailmassa ovat viime vuosina toteuttaneet politiikkoja, joilla ne pyrkivät parantamaan taloudellista turvallisuuttaan ja häiriönsietokykyään (ks. liite 2, jossa kuvataan tiettyjen kansainvälisten toimijoiden häiriönsietokykyä koskevia toimenpiteitä), mikä on johtanut toimitusketjujen maailmanlaajuisen uudelleenjärjestelyyn. EU:n toimitusketjut ovat dynaamisia verkostoja, joilla on erinomainen kyky mukautua tähän uuteen maailmanlaajuisen toimintaympäristöön. Äskettäisen analyysin perusteella on näyttöä siitä, että EU:hun muista kuin sopimuskumppanimaista¹²⁷ tuleva tuonti on korvautumassa toimintojen siirtämisellä takaisin EU:hun (”reshoring”), naapurialueiden sopimuskumppanimaihin (”nearshoring”) ja muilla kuin naapurialueilla sijaitseviin sopimuskumppanimaihin (”partnershoring”), joskin näiden suuntausten voimakkuus vaihtelee.¹²⁸ Tämä on johtanut yleisesti EU:n tuonnin monipuolistumiseen.

Kauppasopimukset ja strategiset kumppanuudet auttavat pääsemään kansainvälisille markkinoille ja luovat uusia investointimahdollisuuksia. Tämä on ratkaisevan tärkeää paitsi siksi, että tiettyjen tavaroiden kotimaiseen tuotantoon liittyy rajoitteita, myös siksi, että tällä tavoin EU:n yritykset pääsevät uusille markkinoille. Komissio on viiden viime vuoden aikana poistanut 140 estettä EU:n viennille yli 40 maassa, minkä ansiosta EU:n vienti kasvoi 6,2 miljardia euroa pelkästään vuonna 2023.¹²⁹

Samaan aikaan geopoliittisten jännitteiden lisääntyminen, epäoikeudenmukaiset kauppakäytännöt ja strategiset riippuvuudet aiheuttavat merkittäviä riskejä, joille EU:n

¹²⁷ Sopimuskumppaneilla tarkoitetaan kolmansia maita, joiden kanssa EU on tehnyt kauppasopimuksen (joko voimassa oleva tai väliaikaisesti sovellettava sopimus) tai solminut raaka-ainekumppanuuden tai jotka ovat allekirjoittaneet maailmanlaajuisia toimitusketjuja koskevan vuoden 2022 yhteisen yhteistyöjulistuksen. Loput kolmannet maat (muun muassa Venäjä ja Kiina) ovat ”muuta kuin sopimuskumppanimaita”.

¹²⁸ R. Arjona, W. Connell, C. Herghelegiu (2024): ”[Supply Chain Tectonics: Empirics on how the EU is plotting its path through global trade fragmentation](#)”, Euroopan komissio, Single Market Economics Papers 28.

¹²⁹ Euroopan komissio, [Kertomus EU:n kauppapolitiikan täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta](#).

kaltainen avoin talous on alttiina. On näyttöä siitä, että Kiinan erittäin kilpailukykyisillä hinnoilla tapahtuva vienti – jonka mahdollistavat monissa tapauksissa valtiontuet – on lisääntymässä, mikä voi aiheuttaa vakavaa vahinkoa EU:n valmistusteollisuuden eri aloille. Tästä syystä EU on ottanut käyttöön Kiinasta tuleviin sähköajoneuvoihin sovellettavia tulleja¹³⁰. Lisäksi EU on ottanut käyttöön uuden ulkomaisia tukia koskevan asetuksen ja vahvistanut strategisten alojen suorien ulkomaisten sijoitusten seurantakehystä. Liitteessä 2 esitetään näkemyksiä tiettyjen kansainvälisten toimijoiden häiriönsietokyvyn osalta toteuttamista toimenpiteistä.¹³¹

Tarkasteltaessa EU:n talouden haavoittuvuutta ulkoisille häiriöille käy ilmi, että EU on alttiimpi ulkomaankauppaan liittyville haavoittuvuuksille kuin Kiina mutta vähemmän altis kuin Yhdysvallat. EU:n indeksiluku kaikkien teollisuustuotteiden osalta ulkoisen haavoittuvuuden indeksillä¹³² (EXVI) mitattuna on 0,22, Kiinan 0,13 ja Yhdysvaltojen 0,28. Puolijohteiden, nettonollateknologioiden ja kriittisten raaka-aineiden strategisista toimitusketjuista EU on haavoittuvaisin raaka-aineiden toimitusketjujen osalta (0,28). Puolijohteiden toimitusketjujen osalta haavoittuvaisuutta kuvaava luku 0,22 ja nettonollateknologioiden osalta 0,18. Tärkeimpiin kauppakumppaneihinsa verrattuna EU näyttää olevan kaikkien näiden kolmen toimitusketjun osalta haavoittuvaisempi ulkoisille tekijöille kuin Kiina. Yhdysvaltoihin verrattuna EU on kuitenkin haavoittuvaisempi vain puolijohteiden toimitusketjun osalta. EU:n haavoittuvuus kriittisten raaka-aineiden osalta on viime vuosikymmenen aikana vähentynyt hieman, kun taas puolijohde- ja nettonollateknologioiden toimitusketjujen osalta haavoittuvuudet ovat pysyneet suhteellisen samalla tasolla, kuten liitteessä 1 olevassa II osassa esitetään.

EU:n yritysten mukaan niillä on vaikeuksia hankkia tiettyjä hyödykkeitä – 37 prosenttia yrityksistä pitää esimerkiksi teräksen, kuparin, fossiilisten polttoaineiden ja litiumin kaltaisten raaka-aineiden saatavuutta merkittävänä esteenä.¹³³ Muita merkittäviä esteitä ovat puolijohteiden ja mikrosirujen (23 %) sekä muiden komponenttien, puolivalmisteiden ja laitteiden (27 %) saatavuus.¹³⁴ Parantaakseen kriittisten raaka-aineiden saatavuutta EU on allekirjoittanut 14 raaka-ainekumppanuutta, joita valmistellaan parhaillaan lisää.¹³⁵ Global Gateway -strategian¹³⁶ avulla EU pyrkii vahvistamaan edelleen kauppayhteyksiä kasvukeskittymiin sekä turvaamaan kriittisten alojen toimitusketjut.

Päätelmät

¹³⁰ EU soveltaa tulleja Kiinasta tulevaan akkukäyttöisten sähköajoneuvojen tuontiin.

¹³¹ Liitteessä tarkastellaan maailmanlaajuisia tilanne kaupan ja toimitusketjujen osalta ja esitellään Yhdysvaltojen, Yhdistyneen kuningaskunnan, Kiinan, Japanin, Intian, Kanadan, Australian, Etelä-Korean, Singaporen ja Taiwanin toteuttamia häiriönsietokykyä koskevia toimenpiteitä.

¹³² Euroopan komission uuteen ulkoiseen haavoittuvuuden indeksiin (EXVI) perustuva analyysi. Kyseessä on yhdistelmäindikaattori, jolla arvioidaan haavoittuvuutta ulkoisille häiriöille eri tuotteiden osalta, eri aloilla ja toimitusketjuissa ja koko taloudessa. Ulkoisen haavoittuvuuden indeksi ilmaisee talouden haavoittuvuuden ulkoisille häiriöille pistemääränä (0 = vähäinen haavoittuvuus, 1 = suuri haavoittuvuus). Indeksi perustuu kahteen osatekijään: Toinen näistä osatekijöistä koskee riskejä, jotka liittyvät riippuvuuksiin ulkomaista, ja sen osalta tarkastellaan kauppavirtojen keskittymistä ja riippuvuutta ulkomaisista markkinoista. Toinen osatekijä puolestaan koskee heikkoon maailmanmarkkina-asemaan liittyviä riskejä, ja sen osalta arvioidaan kilpailuvahvuuksia ja -heikkouksia hintaerojen ja suhteellisten etujen perusteella.

¹³³ Euroopan investointipankki, [EIB Investment Survey](#).

¹³⁴ Euroopan investointipankki, <https://www.eib.org/en/publications/20240179-navigating-supply-chain-disruptions>.

¹³⁵ Euroopan komissio, [Raaka-ainediplomatia](#).

¹³⁶ Euroopan komissio, [Global Gateway -strategia](#).

Tässä kertomuksessa kuvataan EU:n talouden ja sen kilpailukyvyn vahvuuksia ja heikkouksia. Kuten kertomus osoittaa, yhdentyminen sisämarkkinoilla etenee, mutta on hidastunut. Vaatimustenmukaisuusvajeen osalta tilanne on parantunut, mutta tavaroiden ja palvelujen liikkuvuutta vaikeuttaa edelleen liiallinen hajanaisuus ja hallinnollista raskautta liikaa. Eurooppa on vaarassa jäädä jälkeen innovoinnin alalla: tutkimukseen ja kehitykseen käytetään yksityistä ja julkista rahaa vähemmän kuin verrokkimaissa, yrityksillä on vaikeuksia laajentua, ja riskipääoman rooli on edelleen paljon pienempi kuin kilpailevissa talouksissa. Työllisyysaste on nousussa, mutta osaavasta työvoimasta on edelleen puutetta. Digitalisaatio etenee, kuten digitaaliteknologian käyttöönottoaste osoittaa, mutta ei vielä riittävän nopeasti. Myös teollisuuden ja energijärjestelmien hiilestä irtautuminen ja kiertotalous etenevät, mutta tätä kehitystä olisi nopeutettava. Korkeat energian hinnat koettelevat Euroopan kilpailukykyä. Julkisia ja yksityisiä investointeja ei aina suunnata lupaavimpiin teknologioihin ja lupaavimmille aloille. Eurooppa hyötyy erittäin avoimesta taloudestaan, mutta strategisia riippuvuuksia on syytä seurata huolellisesti.

On paljon keinoja parantaa Euroopan pitkän aikavälin kilpailukykyä, vahvistaa EU:n sisämarkkinoita ja saada niistä kaikki hyöty irti. Tämä onnistuu pureutumalla määrätietoisesti tässä kertomuksessa kuvattuihin haasteisiin ja esteisiin. On puututtava vaikeuksiin, joita yritykset kohtaavat pyrkiessään laajenemaan, innovoimaan ja lisäämään tuottavuuttaan. Monet kilpailukykytekijät liittyvät tiiviisti toisiinsa, ja sen vuoksi Euroopan kilpailukyvyn ja vaurauden edistäminen edellyttää johdonmukaista ja strategista lähestymistapaa erityisesti nykyisessä haastavassa geopoliittisessa tilanteessa.

Tämän sisämarkkinoita ja kilpailukykyä koskevan vuosikertomuksen sisältämiä tietoja voidaan hyödyntää kilpailua ja vaurautta koskevissa poliittisissa keskusteluissa ja seuraavia poliittisia toimia suunniteltaessa. Tässä kertomuksessa esitetään yhteinen tilanneanalyysi ja nostetaan esille painopistealoja teollisuuspolitiikkoja (erityisesti tulevaa puhtaan teollisuuden ohjelmaa) varten sekä sisämarkkinoita (erityisesti tulevaa sisämarkkinastrategiaa) silmällä pitäen. Samalla kilpailukykykompassissa hahmotellaan tulevien poliittisten toimien kehys Euroopan kilpailukyvyn ja kasvun vahvistamiseksi. Tämä kertomus tarjoaa pohjan myös Eurooppa-neuvostossa, kilpailukykyneuvostossa ja Euroopan parlamentissa sekä jäsenvaltioiden kanssa käytäville keskusteluille. Lisäksi se voi toimia lähtökohtana tiiviille yhteistyölle ja vuoropuhelulle sidosryhmien, myös yritysten, kanssa. Tätä kertomusta voidaan hyödyntää myös eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa käytävissä keskusteluissa sekä kilpailukyvyn koordinoituvuuteen, kilpailukykyrahastoon ja seuraavaan monivuotiseen rahoituskehukseen liittyvissä keskusteluissa. Lyhyesti sanottuna tämä kertomus mahdollistaa Euroopan kilpailukyvyn tiiviin seurannan, jotta eri toimijat Euroopassa voivat seurata edistymistä ja tunnistaa vuotuiset politiikan painopisteet.